

VÅRT FÖRSVAR

Oberoende tidskrift sedan 1890

Nr 1, Mars 2020

Det inre hotet

The world may change. **World class doesn't.**

In today's changing world, we face technological, financial and logistical challenges that conventional thinking just won't match.

It takes innovative, pragmatic thinking to push boundaries and develop clever solutions.

We call it the thinking edge.

www.saabgroup.com

SAAB

VÅRT FÖRSVAR

Oberoende tidskrift för försvar
och säkerhet sedan 1890. Utges
av Allmänna Försvarsföreningen.

Vårt Försvar utkommer med fyra
nummer per år. Tidskriften är ett
populärvetenskapligt, opolitiskt
organ för analys och debatt i
försvars- och säkerhetsfrågor.

Ansvarig utgivare:

Elisabeth Nilsson

Chefredaktör:

Tommy Jeppsson

E-post: chefredaktoren.vf@aff.a.se

Redaktionskommitté:

Johanna Gårdmark, Gunilla Herolf,
Tommy Jeppsson, Bo Jifält,
Stefan Ring, Olle Schylander och
Anna Wieslander.

Grafisk design:

ClearDesign.se

Tryck:

Tryckerigruppen AB

Nästa nummer:

11/6 2020

Material:

Publicering av artiklar införda i Vårt
Försvar medges med angivande av
källan. Tidningen tar inte ansvar för
insänt icke beställt material.

Prenumeration:

Helår fyra nummer: 300 SEK.

Pris t o m 25 år: 100 SEK.

Bankgiro 482-8885 eller

Plusgiro 127 11-8

ISSN:

0042 - 2800

Annonser och annonspriser:

Aff:s kansli

Teatergatan 3, 111 48 Stockholm

Telefon: Kanslichefen Olle Schylander

070-302 77 20

E-post: aff@aff.a.se

www.aff.a.se

Organisationsnummer:

802000-1106

Omslagsbild: Den inre säkerheten
i vårt land toppar samhällsdebatten.
Foto: Mikael Jansson / Shutterstock.

Våldsspiralen i folkhemmet

Bilden av Sverige som ett
stabilt och tryggt land har
under senare år fått revi-
deras. Vårt land som förebild för
andra nationer uppvisar sprickor
i de fundament som skapar inre
säkerhet. Att fritt kunna röra sig
på gator och offentliga platser,
att känna trygghet i sitt hem, att
respekteras för sin etnicitet och
religion, allt detta utmanas.

Vägen från trygghet till ökad
kriminalitet med gänguppgörelser,
sprängningar, skjutningar, nät-
baserat hat, förföljelser och trakas-
serier av folkgrupper, barn som
överfaller barn och våld förorsakat
av religiös fanatism har gått fort.
Skjutningar och sprängningar var
tidigare en sällsynthet, i dag en
normalitet i nyhetsflödet. Ett
Sverige som är på fel kurs vad
gäller den inre säkerheten är något
som inte får accepteras. Spräng-
ningarna, skjutandet och mordandet
tår på tilltron till myndigheterna
liksom sammanhållningen mellan
människorna. Således kittet i sam-
hället.

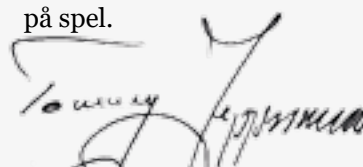
För en extern, statlig eller icke-
statlig aktör som vill Sverige illa är
däremot våldsspiralen i vårt land
välkommen. Stöd från dessa till
kriminella aktörer kan vara såväl
ekonomiskt som materiellt.

Talet om att vi behöver se till de
positiva framsteg som de facto görs
istället för att fokusera på det nega-
tiva hjälper lika lite som propåer
om att krafttag ska tas, såvida inte
sådana verkligen blir en realitet.
Retorik påverkar inte våldsspiralen
i nedåtgående riktning.

Men vi måste också handla lång-
siktigt. Unga som befinner sig i
riskzonen behöver identifieras tidigt
och åtgärder sättas in direkt. Bästa
förebyggande åtgärd mot att hamna
fel är en trygg familjesituation. Där
en familj inte klarar av att ta hand
om sina unga krävs samhällsstöd
från skolan och socialtjänsten. Unga
som lockas av narkotikaförsäljare
med stora pengar måste få hjälp
att förstå att den kriminella vägen
i stället för ett liv i lyx kan leda till
en förtidig död och att det goda
livet är ett annat.

Vi alla måste också tänka på att vi
inte dömer människor efter deras
bakgrund och därmed skapar
motsatsen till det inkluderande
samhälle som under så många år
varit Sveriges signum. Vi ska inte
heller glömma att många männi-
skor från andra länder genom sitt
arbete i de svenska industrierna
har hjälpt oss att bygga upp den
svenska välfärden och idag gör stora
insatser i den svenska sjukvården.

Den utmaning som vi nu har när
det gäller att stoppa våldsspiralen
bland de kriminella och att hjälpa
den unga generationen att ta avstånd
från ett kriminellt liv är stor. I det
arbetet är det viktigt att inte lockas
av idéer om att det finns snabba
lösningar och enkla svar, lösningar
som leder till ytterligare konflikter.
Det är Sveriges framtid som ett
gott land för alla att leva i som står
på spel.

Tommy Jeppsson

VÅRT FÖRSVAR Nr 1, Mars 2020

Noterat

5 Minou Sadeghpour
Libyen, Idlib, Sri Lanka och Indien

Forskare om nordiskt försvarssamarbete

7 Eva Hagström Frisell, Michael Jonsson och Jakob Gustafsson
Nordiskt försvarssamarbete – på väg mot en plan B?
Omvärldsutvecklingen talar för ett närmare samarbete.

Tema: Det inre hotet

11 Freddy Jönsson Hanberg och Ulf Rohdin
Farlig utförsbacke
Samhällskontraktet utmanas.

14 Lars Nylén
Gängen ett hot mot svensk rättsordning
Sverige sticker ut.

17 Lars Holmqvist
Psykologiskt försvar – samhällets sårbarhet
Vi ska vinna över främmande makts påverkansoperationer.

Analys

20 Ingolf Kiesow
Problemet med Kinas expansion
Kinas ambition är världshegemoni.

23 Nicklas Haglund och Anders Brännström
Utredningen missade en viktig fråga
Frågan om finansiering olöst.

26 Michael Sahlin
Mellanösterns kriser och Trump
Regionen innehåller flera kruttunnor.

29 Robert Dalsjö
Det glesa slagfältet och försvaret av Sverige
Sverige är militärt glesbefolkat, liksom övriga Europa.

32 Dag Tangen Olsen
Norge jakter på to prosent – målet
Norge kan bevilge mer til Forsvaret.

34 Michael Reberg
Förstärkt luftvärn
Brigaderna återfår luftvärnsförmåga.

36 Karl Andersson och Linnea Cadier
Kadett på Militärhögskolan Karlberg
Spännande att testa sina gränser.

Ord i tiden

38 Elisabeth Nilsson
Reflektioner en grå januaridag
Positiva budskap om ett starkt svenskt försvar.

LIBYEN

Enligt FN:s sändebud för Libyen, Ghassan Salamé, har officerare på hög nivå från båda sidor i det libyska inbördeskriget för första gången deltagit i FN-ledda samtal i Genève. Syftet är att försöka bygga en varaktig vapenvila i landet.

Fredsförhandlingarna går i "rätt riktning" förklarade sändebudet, även om de stött på hinder beträffande brott mot vapenembargot och det vapenstillestånd som utlystes i januari. Framgången kommer i hög grad att bero på det inflytande som externa aktörer på båda sidor har. Den FN-stödda regeringen i Tripolis stöds av Turkiet och Qatar medan den andra sidan, som leds av krigsherren Khalifa Haftar, kan förlita sig på vapen från Förenade Arabemiraten samt Frankrike och Ryssland.

Den första omgången av militära samtal avslutades utan något resultat i februari men Salamé, som bedrivit skytteldiplomati mellan de två delegationerna av höga officerare, säger att han har hopp för fortsättningen.

FN:s säkerhetsråd arbetar fortfarande med en resolution som kräver att vapenvila respekteras, sade Salamé.

Ghassan Salamé, chef för FN:s politiska mission i Libyen. Foto: Wikimedia Commons.

Singapores försvarsminister Ng Eng Hen. Foto: Erin A. Kirk-Cuomo / flickr.

SINGAPORE OCH USA

Efter en lång utvärderingsprocess valde Singapore förra året att införskaffa det amerikanska stridsflygplanet F-35. Därefter tillkännagav den singaporienska försvarsministern, Ng Eng Hen, att landet skulle lämna in en begäran till den amerikanska regeringen om att köpa fyra F-35B, med option på åtta till totalt 12 B-modeller. Efter det amerikanska utrikesdepartementets godkännande i januari 2020 tilläts Singapore att gå vidare med att köpa dessa plan, allt enligt uppgifter från Defense Security Cooperation Agency (DSCA).

I det föreslagna avtalet ingår även bland annat kommunikationssystem, träningsutrustning och system som används för uppdragsplanering, underhåll och andra logistikfunktioner.

I ett uttalande från DSCA uppges att den föreslagna försäljningen är helt i linje med USA:s utrikespolitiska och nationella säkerhetsmål. Singapore ses av USA som en strategiskt viktig allierad och en samarbetspartner som bidrar till såväl politisk stabilitet som ekonomiska framsteg i Asien och Stillahavsområdet.

IDLIB

International Crisis Group rapporterar att den värsta humanitära katastrofen sedan det syriska kriget startade kan vara på väg att utvecklas i provinsen Idlib med omnejd. Den 28 januari erövrade styrkor lojala mot Bashar al-Assad tätbefolkade centra söder om Idlib, rebellernas sista fäste. Ryssland understödde regimstyrkornas framsteg med att bomba den redan hårt ansatta provinsen och dess befolkning från luften.

Antalet skadade civila sägs vara omfattande och fordon med syrier (varav en del redan förflyttats två eller tre gånger från andra delar av landet) strömmade under attackerna mot den turkiska gränsen.

Tankesmedjans bedömning av situationen är att om Assads mål är att med stöd från Ryssland återta hela Idlib, kommer rebellerna sannolikt inte att kunna stoppa den. Men ett sådant steg skulle vara exceptionellt kostsamt för alla parter.

Förutom riskerna för en humanitär tragedi, kan situationen i Idlib höja den redan farliga spänningen mellan Ryssland och Turkiet. Den har redan utlöst en konfrontation mellan turkiska och syriska regimstyrkor men kan eskalera ytterligare.

Barn som offer för krigets brutalitet. Foto: Mil.ru / Wikimedia Commons.

SRI LANKA OCH INDIEN HANTERAR GEMENSAMMA UTMANINGAR

Enligt tankesmedjan International Institute for Strategic Studies (IISS) har terrorattacker i Sri Lanka under påsken 2019 satt kontraterrorism i fokus för relationen mellan Sri Lanka och Indien. Att nationella säkerhetsfrågor fick större betydelse för Sri Lanka efter attackerna syntes tydligt i den nuvarande presidenten, Gotabaya Rajapaksa, valkampanj, som bland annat inkluderade löften om att bygga starkare band med utländska underrättelsetjänster för att minimera risken för framtida terrorattacker.

För premiärminister Narendra Modis regering är samtidigt en förstärkning av kampen mot terrorism med Sri Lanka som

samarbetspartner betydelsefull, eftersom båda länderna står inför ett växande hot om IS-inspirerat våld. Detta betonades efter gripandet i slutet av november av två individer som planerade att utföra attacker i de södra indiska delstaterna Kerala och Tamil Nadu. Över 100 indier tros ha rest till Syrien för att ansluta sig till IS.

Indiens bistånd, som är avsett att omfatta motradikalisering, kommer att vara avgörande för den lilla önationen. Sri Lankas institutioner

Kvinnliga medlemmar av Tamilska befrielsetigrarna. Foto: Marietta Amarcord / Wikimedia Commons.

övergår nu från att bekämpa ett nationellt hot, de Tamilska befrielsetigrarna (Liberation Tigers of Tamil Eelam), till ett nytt transnationellt hot i form av religiös extremism.

"No foreign policy, no matter how ingenious, has any chance of success if it is born in the minds of a few and carried in the hearts of none."

Henry Kissinger

BEREDSKAPSFLYGPLATSER

Regeringen gav i december 2019 Trafikverket i uppdrag att genomföra en översyn av Sveriges beredskapsflygplatser. Det huvudsakliga syftet med översynen är att kunna bedöma om det nuvarande systemet fungerar och vad som behöver förbättras eller förändras.

I översynen ska Trafikverket bland annat analysera geografiska förhållanden. Man ska också se över kostnaderna och eventuellt revidera

den nuvarande finansieringsmodellen för systemet med beredskapsflygplatser för samhällsviktiga luftfartstransporter.

Trafikverket ska vid genomförandet av uppdraget samverka med flera myndigheter och aktörer, bland annat Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Försvarsmakten, Transportstyrelsen och Swedavia.

Minou Sadeghpour är verksam som styrelseledamot i Allmänna Försvarsföreningen och bevakar säkerhetspolitik och utvecklingen i omvärlden.

Finska förband deltog i övningen Northern Wind 2019 tillsammans med svenska. Foto: Emy Åklundh / Försvarsmakten.

– på väg mot en plan B?

Omvärldsutvecklingen talar för ett allt närmare nordiskt försvarssamarbete.

De nordiska länderna har hängt upp stora delar av sin säkerhetspolitik på Nato och/eller USA. Men sedan president Trump tillträdde har spänningarna ökat inom Nato och USA:s agerande har blivit alltmer transaktionellt, skriver

Eva Hagström Frisell, Michael Jonsson och Jakob Gustafsson.

Ökad stormaktsrivalitet globalt och ett försämrat säkerhetsläge regionalt har drivit fram ett allt närmare samarbete mellan de nordiska länderna. Sedan 2014 har det nordiska försvarssamarbetet intensifierats, både inom Nordefco och bilateralt. Detta avspeglas i en strid ström av möten och deklARATIONER på politisk nivå, men också i ett utökat utbyte och gemensam övningsverksamhet mellan ländernas försvarsmakter.

När Nordefco lanserades 2009 sågs nordiskt samarbete främst som ett sätt att kunna bibehålla en förmågebredd och hushålla med resurser i tider av ekonomiska nedskärningar. Det senare visade sig utgöra en skakig grund för samarbete. Skilda prioriteringar och misslyckade materiellprojekt satte snart käppar i hjulet. Idag är det nordiska samarbetet främst säkerhetspolitiskt motiverat. De nordiska länderna har att hantera ett försämrat säkerhets-

läge där Ryssland använder militär makt för att uppnå politiska mål och uppträder alltmer hotfullt i närområdet. Eftersom länderna har relativt små militära resurser och stora territorier att försvara, inser de att säkerhet måste byggas genom samarbete.

Det nordiska samarbetet på försvarsområdet åtnjuter idag starkt stöd från både politiskt och militärt håll. Enligt den nya visionen för Nordefco, antagen 2018, ska de

nordiska länderna stärka försvars-
förmågan och samarbetet inte bara
i fred, utan även kris och krig. Ett
av de tydligaste uttrycken är att
försvarsministrarna sedan ett par
år genomför scenariobaserade
diskussioner och att säkra kommu-
nikationsvägar har etablerats mellan
försvarsministerierna. Av de bilate-
rala samarbetena är det svensk-
finska samarbetet mest utvecklat.
Samarbetet har ingen definierad
bortre gräns och syftar till att
möjliggöra ett gemensamt opera-
tivt agerande i kris och krig. Detta
stöds av ny finsk lagstiftning för att
underlätta mottagande och givande
av militärt stöd som trädde i kraft i
juli 2017, medan motsvarande
svenskt lagförslag ännu bereds.
Sedan 2016 har Sveriges bilaterala
samarbete även med Norge respek-
tive Danmark stärkts, genom
regelbundna försvarsministermöten
och nya samarbetsavtal.

Styrkan i det nordiska försvars-
samarbetet ligger i att det även
drivs underifrån av ländernas
militära myndigheter. Samarbetet
präglas av flexibilitet där ländernas
försvarsmakter föreslår olika projekt
som sedan drivs vidare i en nordisk
krets eller bilateralt. Samarbetet
varierar också i styrka mellan de
olika försvarsgrenarna beroende
på de operativa behov som finns.
Samarbetet på flygsidan har kommit
längst och bygger sedan tio år på en
regelbunden övningsverksamhet,
Cross Border Training (CBT), mellan
Norge, Sverige och Finland i norr.
På senare år har även Danmark
deltagit i den storskaliga nordiska
flygövningen Arctic Challenge
Exercise (ACE).

Det maritima samarbetet är särskilt
utvecklat mellan Sverige och Finland
och har sin grund i gemensam
övningsverksamhet som startade
på 1990-talet. Detta har lett fram
till den nuvarande målsättningen
att bygga en gemensam maritim

styrka, Swedish-Finnish Naval
Task Group (SFNTG), som ska vara
fullt operativ 2023. På armésidan
har samarbetet inte kommit lika
långt eftersom gemensam övnings-
verksamhet är mer resurskrävande.
Trots detta ökar samarbetet kring
utbildning, exempelvis vad gäller
artilleri, luftvärn och strid i
bebyggelse, och de nordiska länderna
har på senare år deltagit med för-
band i varandras större övningar.

Det maritima samarbetet är särskilt utvecklat mellan Sverige och Finland.

OPERATIVA FÖRDELAR

Redan idag har det nordiska sam-
arbetet, framförallt det mellan
Sverige och Finland, lett till opera-
tiva fördelar. Detta inkluderar viss
gemensam operativ planering,
etablering av förbindelseofficerare
och säkra kommunikationskanaler
på högkvarternivå samt fördjupade
kontakter mellan specifika vän-
förband. Samarbetet omfattar även
initiativ för att underlätta militär
rörlighet, utbyte kring luft- och
sjölägesbilden, samt gemensamma
övningar.

Det har hävdats att det svensk-
finska och nordiska samarbetet
”endast marginellt bidrar till tro-
värdig avskräckning”. Men både de
gemensamma säkerhetspolitiska
intressena och ländernas samlade
militära resurser är potentiellt av
betydande vikt. Operationsområdet
skulle vid en konflikt som berör
Norden vara regionalt snarare än
lokalt. Detta genererar operativa
uppgifter, som att säkra inloppet
till Östersjön, skydda Nordnorge,
säkra de stora öarna i Östersjön,

trygga försörjningen via Göteborgs
hamn samt möjligen säkra kon-
trollen över Finska viken, som
avsevärt gagnas av eller rentav
förutsätter nordiskt samarbete.

De militära resurserna i de nordiska
länderna, med visst undantag för
Finland, kan förvisso te sig begrän-
sade. Men i en tid av låg styrketäthet
är de nordiska styrkorna samman-
tagna jämförbara med vad enskilda
europeiska stormakter har tillgäng-
ligt. Samtidigt har de nordiska
försvarsmakterna bitvis komplet-
terande förmågor, med det svenska
ubåtsvapnet och större finsk trupp-
närvaro i norr som några av de
mest uppenbara exemplen. Andra
komparativa fördelar inkluderar
svensk närhet till Åland och svenska
flygbaser i norr, respektive finsk
lägesbild, stora markförband med
bra understöd och långräckviddig
bekämpning. Därtill kan tänkas att
svenska markstridskrafter, som i
högre grad än de norska är baserade
i mellersta delen av landet, indirekt
kan stödja och skydda mottagandet
av förstärkningar i södra Norge. Att
utnyttja dessa fördelar förutsätter
dock ett samordnat agerande. Slut-
ligen utgör de nordiska försvars-
makterna en betydande andel av de
tillgängliga västliga stridskrafterna
vid ett snabbt konfliktförlopp i
Östersjöregionen, då överskeppning
från USA, eller rentav kortare för-
flyttningar inom Europa kan visa
sig bli för tidskrävande. Samman-
taget finns det således både ett stort
behov av och betydande operativ
potential i ett välutvecklat nordiskt
försvarssamarbete.

De senaste fem åren har stora steg
tagits för att förverkliga denna
potential, i takt med att allt fler,
större och mer komplexa multi-
nationella övningar genomförts i
Sveriges närområde. Till del har
dessa varit organiserade av de
nordiska länderna. Under svenska

Svenskt och finskt stridsflyg använder varandras baser. Foto: Försvarsmakten.

Aurora övades mer än 20 000 soldater. USA deltog med stridsvagnar, luftvärn och attackhelikoptrar och Finland med ett mekaniserat kompani i ett simulerat försvar av Gotland, respektive strategiska områden såsom Arlanda. Under Natoövningen Trident Juncture 2018 i Norge deltog alla 29 Nato-länder, samt Sverige och Finland, med totalt 50 000 soldater i en försvarsgrensgemensam övning fokuserad på att skydda Norges suveränitet i strid mot en kvalificerad motståndare. Under svenska Northern Wind 2019 deltog 10 000 soldater, när en svensk brigad understödd av en finsk bataljon övades mot en norsk brigad med amerikanska och brittiska styrkebidrag. I Finland

planeras nu en multinationell storövning, Arctic Lock, till maj 2021. Signaleffekten av dessa övningar torde vara tydlig. De nordiska försvarsmakterna förbättrar gradvis förmågan att gemensamt försvara strategiskt viktiga områden i Norden. Även inom flygvapnet och marinen ökar komplexiteten i de gemensamma övningarna. Under den återkommande nordiska flygvapenövningen ACE deltog 2019 cirka 100 stridsflyg och 4000 soldater, med ett scenario som involverade simulerade luftvärnshot. Det svenska flygvapnet deltar även regelbundet i det finska flygvapnets årliga storövning, Ruska, och finska analytiker menar att ”de svenska och finska flygvapnen sedan några år tillbaka i viss mån är integrerade”. Under den USA-ledda,

marinfokuserade övningsserien Baltops har på senare år landstigning i Sverige och Finland, minfällning med flyg, ubåtsjakt samt att uppgiften att forcera en s k A2/AD¹-bubbla övats. Detta sker i en kontext av ett ökande antal Natoövningar i Sveriges närområde.

Det är svårt att hävda att denna markanta ökning av antalet, storleken och komplexiteten på multinationella övningar i Norden *inte* skulle ha bidragit positivt till den samlade operativa förmågan. Finska analytiker menar vidare att det svensk-finska samarbetet skapar fler militära handlingsmöjligheter, vilket i sig försvårar ryska försvarsplanerarens kalkyler. Samarbetet mellan Finland och Sverige har därtill gjort länderna mer attraktiva

¹ Anti-Access/Area Denial (A2/AD), eller fysiska avreglings-zoner, ett numera ofta diskuterat militärt begrepp när länder vill ha ett lokalt överläge, eller förmåga att hålla en tänkt motståndare på avstånd.

som samarbetspartners för USA, samtidigt som det stillat oron länderna emellan för att det ena landet ska närma sig USA på den andres bekostnad.

FRAMTIDA UTVECKLING

I ljuset av den rådande säkerhets-situationen är det sannolikt att det nordiska försvarssamarbetet kommer att fortsätta att växa. I december 2019 undertecknade de svenska och finska försvarsheferna ett militärstrategiskt koncept för fördjupat samarbete, inklusive utökad gemensam operativ planering. Det finsk-svenska samarbetet kan måhända även fungera som en modell för närmare samarbete med i synnerhet Norge. Försvarsberedningen efterlyste i Värnkraft ett närmare svenskt-norskt samarbete, och ett utökat samarbete med Norge lyftes för första gången i den nyligen tillträdde finska regeringens program. Ett ökande norskt intresse kan märkas via ett större deltagande i nordiska storövningar.

Samtidigt kvarstår en rad begränsningar för närmare samarbete, varav ländernas olika säkerhetspolitiska tillhörigheter utgör den tydligaste. Norge och Danmarks territoriella försvar utgår från Natos planering. Natomedlemmar kan motsätta sig alltför nära samarbete med stater som inte är bundna av den kollektiva försvarsförpliktelsen, även om det svensk-finska samarbetet med Nato ökat betydligt under de senaste åren. Därtill saknas ett gemensamt system för ledning i Norden och gemensamt agerande kan hämmas av ömsesidiga begränsningar, t ex av vilken typ av luft- och sjölägesinformation som kan delas mellan Nato och partnerländer.

En rad inomnordiska förhållanden utgör också begränsningar. Nuvarande samarbeten innehåller inga förpliktelser, varför faktiskt agerande

vid en konflikt är en öppen fråga. Vidare utgör personal och resurser en begränsning. Länderna deltar i allt fler säkerhets- och försvarspolitiska samarbeten, vilket försvårar prioriteringar och riskerar att leda till dubbelarbete.

Omvärldsutvecklingen talar dock för ett allt närmare nordiskt försvarssamarbete. De nordiska länderna har hängt upp stora delar av sin säkerhetspolitik på Nato och/eller USA. Men sedan president Trump tillträdde har spänningarna ökat inom Nato och USA:s agerande har blivit alltmer transaktionellt.

De nordiska styrkorna är sammantagna jämförbara med vad enskilda europeiska stormakter har tillgängligt.

Vidare riktar USA allt större uppmärksamhet mot Stilla havsregionen, en trend som sannolikt kommer att bestå oavsett vem som vinner höstens presidentval. Detta kan motivera ett fördjupat nordiskt försvarssamarbete. En enad region utgör en mer attraktiv samarbetspartner för USA. Detta har även bäring på ett utökat nordiskt samarbete med andra europeiska stater, vilket kan ha betydelse vid en konflikt som hanteras av en koalition av stater istället för Nato. Detta innebär i förlängningen att betydelsen av att vara medlem i alliansen eller ej kan komma att minska, det viktiga är att uppgiften löses.

Det nordiska samarbetet har således vuxit fram inom, och som ett alltmer naturligt och accepterat komplement

till, Natosamarbetet. Likafullt skulle det kunna utgöra en grund för en plan B, i det fall att den transatlantiska länken helt skulle brista. För att parafrasera den tidigare neutralitetsdoktrinen skulle den nuvarande strategin kunna sammanfattas som: nordiskt samarbete med Nato i fredstid, syftande till en plan B vid en transatlantisk kris.

Genom de senaste årens allt tätare militära utbyte och storskaliga övningar, signalerar de nordiska länderna att de förbereder sig för att försvara strategiskt viktiga intressen och områden gemensamt. För att trovärdiggöra detta krävs nu tydligare mandat och ekonomiska resurser från politisk nivå, men också att ambitionerna på militär nivå fullt ut omsätts i planläggning och operativ förmåga.

Eva Hagström Frisell, Michael Jonsson och Jakob Gustafsson arbetar till vardags på Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI).

FÖR VIDARE LÄSNING

Gustafsson, Jakob. *Norskt militärt råd inför långtidsplanen 2021-2024*. FOI Memo 7025, 2020.

Jonsson, Michael och Engvall, Johan. *Guardians of the North: The Finnish Army Improves Readiness and Mobility to Counter Hybrid Threats*. FOI Memo 6481, 2018.

Engvall, Johan, Hagström Frisell, Eva och Lindström, Madelene. *Nordiskt operativt försvarssamarbete – Nuläge och framtida utvecklingsmöjligheter*. FOI-R--4628--SE, 2018.

Den organiserade brottsligheten undergräver statens legitimitet. Här exemplifierat av Marlon Brando i rollen som Don Corleone i filmen Gudfadern från 1972. Foto: Komers Real / flickr.

Farlig utförsbacke

Det uppstår en scenarioförändring när tillgången på vapen och sprängmedel ökar. Gängen blir farligare för varandra men också för personer utanför den kriminella miljön. Att vara gängkriminell handlar om att använda våld eller mötas av våld, framförallt när det uppstår ett maktvakuum, något som i regel förstärker beteendet.

Freddy Jönsson Hanberg och Ulv Rohdin

Öppningsscenen i Gudfadern (1972) visar Bonaseras audiens hos Don Vito Corleone. Bonasera vill ha hjälp att mörda två pojkar som förgripit sig på hans dotter. Don Corleone befäster i dialogen sin makt genom att antyda att Bonasera inte har någon glädje av det amerikanska rättssamhället utan gör rätt i att vända sig till maffian. Scenen sammanfattar perfekt hur rätts-

staten ifrågasätts och parallellsamhället uppstår. Klan-samhället, eller maffian, undergräver statens kärna och tyngdpunkt liksom dess legitimitet. En sådan utveckling leder enbart till negativa följder. Skatteintäkterna, tryggheten och produktiviteten minskar, rättskipning och straff sker genom parallellsamhället, kriminaliteten ökar med bland annat öppen droghandel, godtycklighet råder och i förlängningen får vi en stat i förfall.

Referensen till den populära spelfilmen från 1972 är viktig av ett annat skäl, nämligen den identitet och status som erbjuds blivande kriminella. Det är gissningsvis en mycket viktig rekryteringsingrediens. När det ordinarie samhället inte erbjuder en identitet att vara stolt över uppstår parallella samhällen med alternativa identiteter. Det fanns en tid när fängelsestraff kunde avtjänas i form av värnpliktsutbildning, ett bra exempel på motsatsen till dagens situation.

De senare årens utveckling föranleder också betraktaren att överväga om utomstående aktörer underblåser den. En mycket gammal subversionsmetod för främmande makt är att rekrytera eller understödja kriminella grupperingar. Det kan alltså delvis röra sig om en form av dold krigföring genom ombud. För detta finns inga öppna bevis och om det finns någon sådan koppling är det en av underrättelsemyndigheterna väl bevarad hemlighet.

Men, där sprängningar och skjutningar inträffar äger krigszonens referensramar giltighet; de trasiga fasaderna, skjutna personer liggande på trottoaren, chockade och gråtande människor. Hänvisningen till krig är kanske överdriven och alarmistisk, men bilden av en inre väpnad konflikt kan ibland bidra till att synliggöra dynamiken i dessa skeenden. I den nu aktuella "väpnade konflikten" bekämpar olika kriminella gäng och grupper varandra och tidvis också en statsmakt som delvis förlorat sitt våldsmonopol. Samhällets institutioner verkar ibland vara handlingsförlamade.

Denna samhällshotande effekt är viktigare än antalet dödsoffer på årsbasis som ofta redovisas i massmedias statistik. Attacker mot blåljuspersonal, dödsskjutningar och ett på flera håll överbelastat rättsväsende tycks vara en medveten strategi. Dessa skeenden får en spridning som ibland är berättigad, men ibland dessutom under-

*Varför är det tio gånger vanligare med dödsskjutningar bland unga män i Sverige än i Tyskland?
Foto: Sune Grabbe / Shutterstock.*

¹ <http://www.expressen.se/debatt/hotet-mot-sverige-ar-inte-enbart-militart/>

blåst av falska uppgifter i syfte att skapa oro. Grov brottslighet och svårigheter för rättsväsendet att sköta sin uppgift är en farlig utveckling som, utöver att den påverkar de drabbade, kan destabilisera samhället i stort¹.

Gängkriminalitet är ett begrepp som har uppstått i massmedia; det är inte en kriminologisk term och begreppet ställer till det. Beroende på sammanhanget utgör gängen löst sammansatta grupper, kriminella nätverk eller organiserad kriminalitet, benämningar som används om mer eller mindre brottsaktiva grupperingar. Gängkriminaliteten finansieras i första hand av narkotikasmuggling och försäljning av droger. Veckans brott drogtestade Stockholm via avloppsvattnet under en oktobervecka 2019². Bara den veckan togs droger för nästan 31 miljoner kronor i det testade området. Det innebär att det är en mångmiljardeekonomi på riksnivå.

Antal personer som kan inkluderas i den här kategorin står i direkt paritet med de socioekonomiska förutsättningarna. Finns det förortsområden eller landsbygd där en hopplöshet odlas, framtidstron är låg och där en stor del av befolkningen är "förlorare" i en samhällsutveckling så uppstår den här typen av kriminalitet. Vi lever i ett av Europas mest välmående länder. Trots det är det tio gånger vanligare med dödsskjutningar bland unga män i Sverige än i Tyskland³. Unga män med invandrarbakgrund står till största delen bakom vågen av skottlossningar. Av 100 personer som knyts till mord och mordförsök med skjutvapen har 90 minst en utlandsfödd förälder. En övervägande majoritet, cirka 80 procent, har rötter i de områden i Mellanöstern respektive norra Afrika varifrån de stora grupperna av nyanlända kommit de senaste tjugo åren. Irak, Iran, Libanon, Turkiet, Somalia och Eritrea är särskilt vanligt förekommande. Vi har dels importerat ett våldsarv dels skapat en möjlighet för illegalister att smälta in och verka dolt.

Det uppstår en scenarioförändring när tillgången på vapen ökar. Gängen blir farligare för varandra men också för personer utanför den kriminella miljön. Att vara gängkriminell handlar om att använda våld eller mötas av våld, framförallt när det uppstår ett maktvakuum, något som i regel förstärker beteendet.

Skjutningar betraktas idag som en del av maktupp-
görelserna mellan olika kriminella grupperingar. Även
sprängningar tillskrivs normalt den typen av situationer.

Det kan också finnas antagonistiska aktörer som kan använda sig av sprängningar i syfte att destabilisera. Att använda sig av ombud är inget nytt. Hypotetiskt skulle det kunna vara statliga/icke statliga aktörer som på egen hand eller med hjälp av andra vill förstärka effekten av dessa sprängningar. Ett problem är att dessa grupper ibland samverkar för att nå sina mål, vilket gör

det svårare att utreda vilka som ligger bakom. Improviserade sprängladdningar som påträffas i Sverige har ibland likheter med sådana som man finner i Försvarsmaktens insatsområden utomlands. Det förekommer sannolikt också metoder som inte beskrivs lika ofta i media, till exempel ekonomisk brottslighet, korruption, mutor och otillåten påverkan.

der som inte beskrivs lika ofta i media, till exempel ekonomisk brottslighet, korruption, mutor och otillåten påverkan.

För att komma åt hela problematiken behövs tät samverkan mellan Polisen och en rad myndigheter. Kanske bör den typen av insatser ledas av annan myndighet än Polisen som istället bör få arbetsro att fokusera på narkotikan och vapnen, samt att agera mot brottsekonomin, till exempel beslagta pengar och kapitalvaror. Det skulle ta bort de viktigaste förutsättningarna och våldskapitalet skulle reduceras kraftigt.

För att återknyta till inledningen så står samhällskontraktet och statens legitimitet på spel. Det innebär tyvärr också att så kallade artbrott kan komma att öka i omfattning. En av främmande makt orkestrerad eskalerande gråzonsproblematik skulle sätta polisen under hård press. Myndigheten har redan i dag svårt att klara sitt uppdrag i takt med att skjutningar och sprängningar ökat kraftigt. I ett upptrappat läge kommer polisen att behöva stöd och enligt rikspolischefen kan den komma från försvaret, enligt en skrivelse som Rikspolischefen lämnade in i januari 2019, vilket nog bekräftar hur allvarligt läget är.

Freddy Jönsson Hanberg är reservofficer, rådgivare och grundare av Totalförsvarsstiftelsen.

Ulv Rohdin är f d kriminalkommissarie vid Säkerhetspolisen och säkerhetsansvarig hos Totalförsvarsstiftelsen.

² <http://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/stockholmare-koper-droger-for-30-miljoner-i-veckan>

³ <http://www.svt.se/nyheter/inrikes/gatan-sverige-polisen-har-svart-att-forklara-gangskjutningarna>

Gängen ett hot mot svensk rättsordning

Under 2019 dog 42 personer och skadades 120 i 334 skjutningar. Antalet bombdåd har allvarligt ökat. Mellan åren 2011-2018 noterades 1 454 skjutningar och 86 detonerade handgranater i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Lars Nylén

Dödsskjutningar och bombdåd har medfört en omfattande oro och debatt om utvecklingen i Sverige och även uppmärksammats internationellt. Vad är det som händer? Vart är vi på väg?

De flesta är överens om att situationen är bedrövlig. Men hur ska man rätta till den? Det handlar om att navigera rätt i ett komplext landskap av orsaker och orsakssammanhang. Nu är situationen farlig och resurskrävande och någon quick fix finns inte.

Fakta är att antalet fall av grovt och dödligt våld med illegala skjutvapen har ökat stort. Polisen och forskarna är överens om att det finns en geografisk koppling till de mest utsatta områdena i Sverige, både vad gäller gärningsmän och brottsdrabbade. Det rör flera områden i våra större städer. Gärningsmännen är unga män, likaså offren. Ena gången gärningsman, senare offer och tvärt om. Det finns en social koppling mellan många av de unga männen i dessa områden. Det handlar i hela landet om ett par tusen individer som samhället måste samla sina resurser kring. Problembilderna är snarlika men inte exakt lika i de olika områdena.

Under 2019 dog 42 personer och skadades 120 i 334 skjutningar. Antalet bombdåd har allvarligt ökat. Mellan åren 2011-2018 noterades 1 454 skjutningar och 86 detonerade handgranater i Stockholm, Göteborg och Malmö. I jämförelse med många europeiska

länder sticker Sverige ut. Den allvarliga bilden, som innehåller en ny och problematisk faktor, blir absolut inte bättre av att den tidigare typen av dödligt våld minskat.

Nutida skjutningar är inte slumpartade. Gärningsmannen vet vem som ska skjutas. Ibland avlossas skotten med stor risk för andra än målpersonen. De flesta av oss inser det farliga med automateld i en miljö där många vistas. Än mer allmänfarligt, med slumpartade följder, är våld med handgranater och hemgjorda bomber. Att bilar sticks i brand är ett sätt att visa vem som "äger området" och sprida rädsla och otrygghet. Det förstärks när ingripande blåljuspersonal angrips. Att ta av någon en jacka är också en markering av makt. Otrygghet sprider sig då lätt långt utanför den aktuella brottsplatsen.

Därmed kommer vi över på den mer svårtydda delen av "läget". Det talas om dynamiska nätverk och gäng, aktörer som klustrar ihop sig olika över tid. Jag har som regional polischef i Uppsala län sen 1990-talet erfarenhet av en likartad situation i ett av de områden som nu åter finns på polisens nationella lista. Som generaldirektör i Kriminalvården har jag sett en del av gängklienterna och haft att tackla gäng effekter som medförts innanför anstaltsmurarna.

Jag ser lättkränkta unga män som redan tidigt hunnit bygga upp en hög grad av antagonism och kämpar om maktpositioner. När de stöter på varandra, av en slump eller avsiktligt, så kan det smälla fort och brutalt. Det

Vardag i Sverige år 2020. Foto: Frenzel / Shutterstock.

må vara i utsatta områden eller vid förflyttning från en anstaltsavdelning till en annan. De "drar på stan" tillsammans och gör andra saker ihop, ibland av brottslig natur, ibland för att hävda sina revir.

Vad finns mer i den komplexa problembilden? Vi ser en kamp om vems "tuppkam" som är ståtligast. Den kan fås att växa genom att man visar sig beredd att markera position och revir med grovt våld. I stället för att söka sig undan finns en "magnetism" som drar mot motståndaren. Att söka hjälp hos polisen finns inte på kartan. Samtidigt finns där en rädsla som leder till att man söker kompisars skydd, stoppar på sig pistolen, är snabb på avtryckaren och bär skyddsväst. "Det här sköter vi själva" är attityden.

Narkotika och knarkpengar och brister i redovisning till högre langarled spelar roll. Likaså frågan vem som "äger" området och den lokala knarkmarknaden. Skjutningar sker ofta i närheten av platser med öppen drogförsäljning i de utsatta områdena.

Givetvis spelar migration och bristande integration en betydande roll, oavsett om vi ser svenskt medborgarskap hos flertalet gärningsmän, brottsdrabbade och kriminalvårdsklienter.

Här finner vi också en helt ny och allvarlig faktor, en friktion mellan ursprungsmiljöns klan-/familjekultur och det genomorganiserade svenska samhället med starka offentliga strukturer. I klansamhället förfogar släkten över både rättigheter och ansvar. Familjär, etnisk eller religiös härkomst ger starka bindningar och har egna besluts- och sanktionsmekanismer. Ett yttersta tecken är hedersmord på unga kvinnor.

” I jämförelse med många europeiska länder sticker Sverige ut.

Många unga män med invandrarbakgrund har i Sverige "skapat sin egen samhällsordning" mellan en svag klan och en

misstrodd stat. Självklart är man "ovetande om allt" när polisen frågar eller man kommer skadad till sjukhus. Samhället har inte med saken att göra. Man står för sin egen rättsskipning. Blir det då fel kan situationen snabbt eskalera.

Ett avskräckande exempel. Som svar på en fråga till ett brottsoffer fick nyligen en tysk domare i ett brottmål lära sig: "Jag svarar då det passar mig. Är det förstått!" Brottet var uppkärlat i annan ordning. Därmed gjorde han staten illegitim.

Givetvis ska brott som begås i Sverige lagföras av det svenska rättsväsendet. Det är en grundbult. Någon

Polisarbete kräver erfarenhet och, i sitt långsiktiga problemlösande, god lokal- och personkännedom.
Foto: Fredric Dahlgren / Shutterstock.

annan rättsordning ska vi inte tillåta. Modellen med blodshämnd måste förbli rättshistoria.

För att hantera dessa subkulturer krävs kraftfulla politiska insatser och tydligare besked. Men trots full insikt om läget tycks ansvariga svenska politiker välja att blunda. Situationen kan utvecklas till ett allvarligt hot mot vårt lands inre säkerhet! Svenska åklagare vittnar om att det tyska problemet redan finns här.

Tusentals unga män som fått slutliga avslag på asylansökningarna är efterlysta (ca 17 500 personer), men efterspanas inte aktivt. Arbetet med s k deporteer går på sparlåga. Polisen vet var den ska leta, men gör det bara då en förvarsplats blivit ledig. Många stannar illegalt och sugas in i de kriminella grupperna. De utsatta områdena blir en tätt befolkad skuggvärld.

Oavsett alla bakgrundsförklaringar betalar vi nu och många år framöver ett högt pris för invandrarströmmarna och eftersläpande brister i integrationen. Det är lätt att se en hopplös framtid för många av dessa unga pojkar och män då inte en enda kulört lykta lyser upp deras vandring i livet. Många har ett "utbildningsgap" i förhållande till den organiserade svenska arbetsmarknaden. De kan däremot lockas av andras framgångar på den kriminella banan.

Säkert spelar polisens bedrövligt illa genomförda omorganisation också en roll. Därvid bannlystes erfarenhet och specialistkunnande. Så fel, så tokigt! Vi är nu inne på det sjätte återhämtningsåret!

Det polisiära kunskaps- och effekttappet medgav att vacuumet delvis fylldes med kriminalitet. Att återta förlorad mark kräver inhämtande av förlorad kunskap, ny erfarenhet, en korrekt, fast och balanserad polisoperativ närvaro samt en energisk uthållighet. Polisarbete kräver erfarenhet och i sitt långsiktiga problemlösande god lokal- och personkännedom.

Kriminaltekniska undersökningar och forensiska analyser måste ske snabbt för att främja lagföring. Speed up! Med så många mord- och mordförsöksutredningar samtidigt i landet räcker inte polisväsendets mordutredarresurser för att bemanna alla utredningar enligt "mordbibelkonceptet". Låt därför särskilt insatta åklagare mycket aktivt hjälpa till att fokusera utredningsarbetet och ärendesamordningen så att insatserna får maximal effekt.

Självklart arbetas det inom polisen och många andra organ med dessa problem, men de är omfattande och riskerar att växa. Det kräver mer. Kampanjartade polisinsatser kan lyckas för stunden, men riskerar ibland att skapa mer oreda i en redan allvarligt infekterad miljö. Gängkriminaliteten är en grannliga uppgift för hela samhället. Långsiktighet betyder betydligt mer än några månader.

Lars Nylén är f d chef för rikskriminalpolisen och f d generaldirektör.

Psykologiskt försvar – samhällets sårbarhet

Informationspåverkan bygger på falska nyheter, men den bästa lögnen är som bekant den som ligger nära sanningen. När Sverige som nation hanterar allvarliga problem bristfälligt så skapar vi omständigheter som desinformatören kan utnyttja, till exempel genom att beskriva Sverige som ett land med galopperande kriminalitet.

Lars Holmqvist

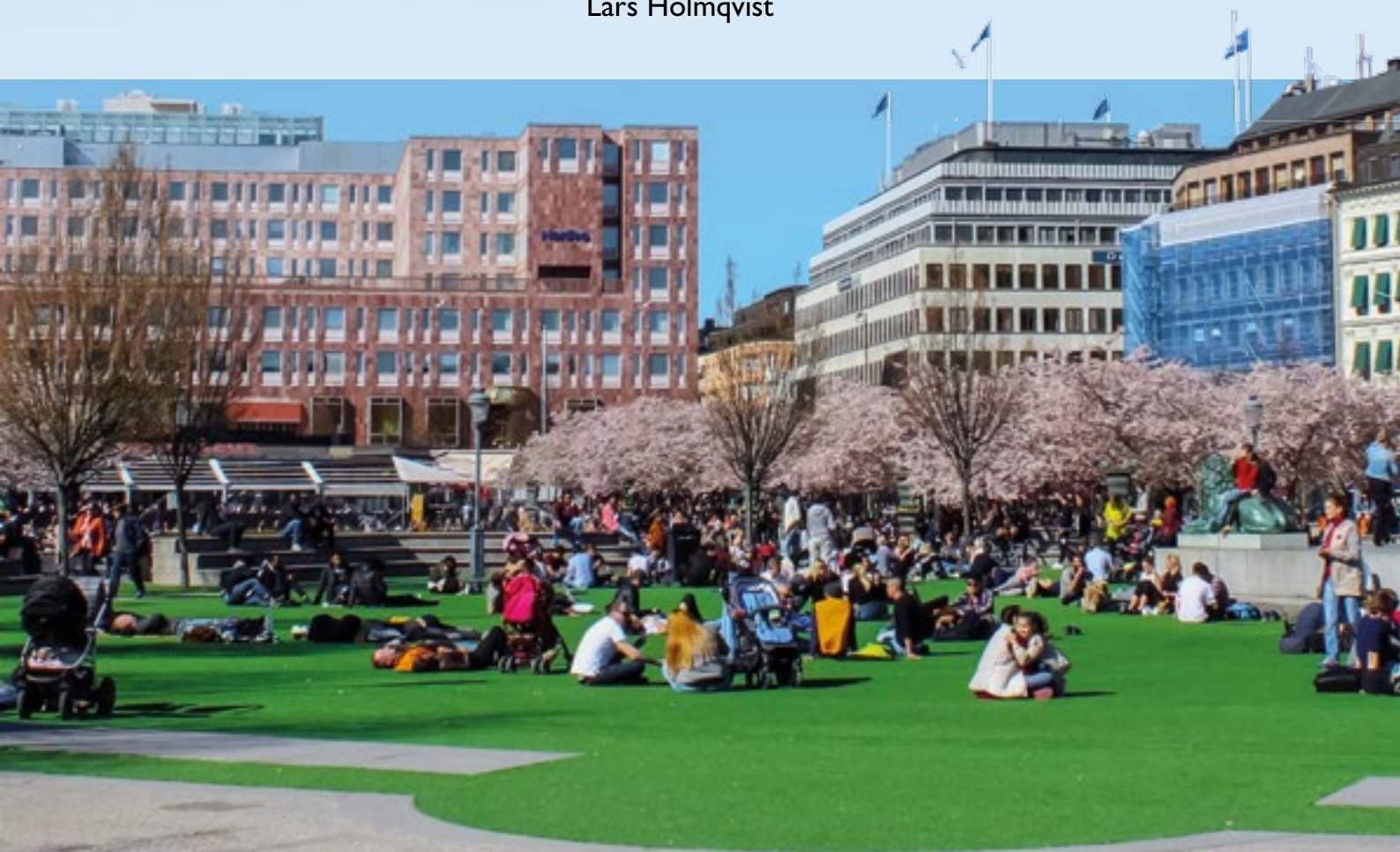

Foto: Iryna Mylinska / Shutterstock.

Sedan ett antal år tillbaka kan vi se en form av pågående informationskrig mellan Ryssland och Väst. I denna konflikt är Sverige inte neutralt. Ur rysk synvinkel är vi inte bara en integrerad del av västblocket, utan vi är även aktiva deltagare i konflikten.

Sergei Naryshkin, chef för den utrikes säkerhetstjänsten SVR, talade om hybridkrigshotet från Väst vid ett möte i rådet för säkerhetschefer och specialtjänster i OSS-länderna i december 2017¹. I första hand lyfte Naryshkin fram USA som sägs utkämpa ett odeklarerat hybridkrig mot Ryssland och OSS, men han nämnde även att Storbritannien, Polen, Sverige och de baltiska staterna ligger i framkant i ansträngningarna att påverka ”emigrantstrukturer”.

Man kan fundera över orsaken till att just vårt land lyftes fram i detta sammanhang, men vi kan inte bortse från att det faktiskt skedde. Det är inte någon slump att vi nu står i begrepp att återupprätta vårt psykologiska försvaret.

Isvensk offentlig förvaltning är det en väl etablerad praxis att återkommande genomföra så kallad Risk- och SårbarhetsAnalys (RSA) av den egna verksamheten. Syftet med RSA är att minska risker och begränsa konsekvenserna om en risk skulle bli verklighet. Analysen ser inte likadan ut överallt, men man kan något förenklat beskriva RSA på detta sätt:

Skyddsvärt → Risker → Sårbarheter
→ Åtgärder

Det är en robust och lättarbetad modell, men inte utan svagheter. När det gäller antagonistiska hot så är riskerna intimt förknippade med sårbarheterna, inte skilda ting. Dessa två faktorer påverkar varandra över tid, så de bör inte hanteras i sekvens utan istället tillåtas växa fram i en iterativ process.

Skyddsvärt → (Sårbarheter vs risker upprepade gånger) → Åtgärder

Ett exempel. En kommun med stor yta bedömer risken för att medborgarnas dricksvatten kan bli otjänligt i olika kommundelar. Om de tekniska förutsättningarna inom kommunen är likvärdiga (ålder på infrastrukturen, teknisk nivå, hur underhåll sker, etcetera) så kan man

dra slutsatsen att även risken är likvärdig. Men om hotet är antagonistiskt så blir riskerna större i de mer tätbefolkade delarna och mindre i de delar där en stor del av fastigheterna har egen brunn och/eller är fritidsfastigheter. Det antagonistiska hotet styrs mot våra sårbarheter, inte mot våra risker.

Konfliktforskaren Oscar Jonsson har på ett förtjänstfullt sätt formulerat saken så här:

*”Den ryska förståelsen av krigföring baserar sig på ett holistiskt tankesätt. Motståndaren ses som ett system, och Ryssland letar efter de sårbarheter som kan fälla hela systemet.”*²

Hur kan då en antagonist designa informationspåverkan? Vilka är de förberedande stegen?

Arbetet borde börja med att beskriva en målbild. Målbilden skulle kunna vara generell, i det att man vill öka misstron mot den politiska ledningen i allmänhet, eller önskar påverka befolkningen i stort. Men den

kan även vara något mer specifik, t ex ”Polisen vet inte vad den sysslar med” eller ”Kvinnor anställda i vård och omsorg ska uppleva att...”. Vi bör inte glömma bort den stora kraft som Cambridge Analytica visade när det gällde att nå ut till subgrupper i samhället.

Antagonisten kan i och för sig driva informationspåverkan utan att det finns uppenbara sårbarheter att exploatera. Försöken med falska nyheter om försvarsminister Peter Hultqvist respektive Carl Bildt för ett par år sedan är ett exempel. Påverkansinsatser kring den nya 5G-tekniken är ett annat.

Men effekten blir bättre om påverkansinsatsen berör ömma punkter. De är punkter där det redan finns starka och motsatta åsikter, frågor som engagerar många medborgare, områden som präglas av försämringar. Några utländska exempel skulle kunna vara Katalonien, Brexit eller Obamacare. Inget av dessa spanska, brittiska eller amerikanska tvistefrön har uppenbara motsvarigheter i de två andra länderna.

Låt oss utgå från tanken att antagonisten är mer intresserad av sårbarheter än risker och planerar insatser mot

¹ <https://www.interfax.ru/world/592442>

² <https://timbro.se/smedjan/zapad-visar-att-sverige-behover-rusta-upp/>

Att påverka våra beslutsfattare att handla/besluta på ett visst sätt är antagonistens drömläge.
Foto: Ninni Andersson / Regeringskansliet.

vårt land. Hur ser då våra ömma punkter ut? Vilka är frågorna som engagerar många, verkar polariserande eller kan användas för att skada vår tillit till samhället? Ett exempel på ett område som har gott om ömma punkter är den svenska kriminaliteten, en guldgruva att ösa ur för antagonisten.

Enligt BRÅ har antalet mord/dråp p g a upp-
görelser i den kriminella miljön under åren
1990-2017 ökat från 4-5 per år till 27-28, en
ökning med 5-600 procent. Under samma tid har antalet
dråp i alkoholmissbruksmiljön sjunkit kraftigt, varvid
det totala antalet mord/dråp i landet inte har ökat. Detta
får politiker att säga att "risken för att bli dödad i
Sverige var större 1990 än nu"³ vilket visserligen i sak
är korrekt, men döljer en ytterst allvarlig utveckling
under en lång rad av år.

DN-journalisten och Berlinkorrespondenten Lina Lund
skrev så här på Twitter (21/1 2020): "Varje gång jag hör
svenska ministrar förklara de många sprängningarna
och skjutningarna med 'narkotikan' tänker jag att de
måste vara lyckligt ovetande om hur mycket knark
som byter händer på kontinenten. Utan att det skjuts
och sprängs".⁴

Ekonomiska klyftor, socialt utsatta områden och utan-
förskap är inte på något sätt typiska svenska företeelser.
Ändå lyfts de fram som en förklaring till de specifika
svenska problem som de många morderna med eldhand-
vapen eller bombdåden utgör.

Vi kan konstatera att till exempel tyska, danska eller
franska kriminella, i länder som alla har en omfattande

narkotikadistribution, inte på långa vägar skjuter eller
spränger lika mycket som deras svenska motsvarigheter.
Vi har ett tydligt logikfel i de förklaringsmodeller som
vår regering är så förtjust i.

Informationspåverkan bygger på falska nyheter, men
den bästa lögnen är som bekant den som ligger
nära sanningen. När Sverige som nation hanterar
allvarliga problem bristfälligt så skapar vi omständig-
heter som desinformatören kan utnyttja, till exempel
genom att beskriva Sverige som ett land med galoppe-
rande kriminalitet, systemkollaps, etcetera. Vi har m a o
inte råd att inte knäcka kriminaliteten.

Vi varken vill eller får begränsa våra grundlagsfästa tryck-
och yttrandefriheter. Desto viktigare blir det med en
öppen debatt där otillräckliga förklaringar, resonemang
präglade av slentriantänkande och bristande logik blir
uppmärksammade. Källkritik, den första försvarslinjen,
ligger hos media, den andra hos läsarna/lyssnarna/
tittarna.

När vi nu ska återskapa ett psykologiskt försvar bör
ambitionen vara att vi ska vinna över främmande makts
påverkansoperationer, inte bara förlora lite långsam-
mare. Den högre, men enda rimliga, ambitionen ställer
krav på oss alla; politiska företrädare, aktörer inom
media och allmänhet.

Lars Holmqvist är egen företagare och
reservofficer.

³ Morgan Johansson i DN 2019-12-21

⁴ <https://twitter.com/linalund/status/1219708834060677126?s=20>

Problemet med Kinas expansion

*Kina ska återta sin plats i centrum samt spela en ledande roll i världen. Det fastslog det kinesiska kommunistpartiet vid sin nittonde partikongress 2017. Efter sjuttio år av återuppbyggnad efter inbördeskrigen kunde man nu börja ta tillbaka sin rättmätiga plats som en ledande makt i världen. 2049 ska arbetet vara fullbordat. Kina reser sig, skriver **Ingolf Kiesow**.*

Så ter sig världen för kineserna. Utomlands ser händelseutvecklingen annorlunda ut. USA:s nuvarande president, Donald Trump, intog under sin valkampanj 2016 en starkt negativ attityd till Kina. Hur man idag tänker om Kina i Vita Huset framgår av en bok av en person som ingår i kretsen av president Trumps närmaste rådgivare, nämligen underrättelsespecialisten Michael Pillsbury. Han hävdar att Kina uppfattar världen som en spelplan för ett antal stora, medelstora och små länder, som alla strävar efter att vinna hegemoni över de övriga. Det kan bara finnas en hegemon, och det ska vara Kina i dagens värld. Spelet tros kunna ta hundra år och började med att Mao Zedong kom till makten 1949. År 2049 är alltså slutåret.

MOTHUGG FÖDER AGGRESSION

Det är gott om stöd för tesen att tanken ”mothugg föder aggression” finns i Kina. Till detta kommer president Trumps ekonomiska

politik med slagordet ”America First” och öppnandet av ett ”handelskrig” med Kina. Detta har bidragit till att förstärka intrycket hos kineserna av att USA har startat en global maktkamp. Den kinesiska propagandan talar om ett nytt kallt krig och vikten av en kompromisslös hållning inför USA:s krav i handelsförhandlingarna.

USA:s upplägg i handelsförhandlingarna uppfattas på kinesisk sida som att USA kräver en ändring av Kinas statskapitalistiska system. För närvarande råder ett slags paus, sedan man kommit överens om innehållet i en ”Fas 1- överenskommelse”. Inför nästa fas är dock förväntningarna låga. Kinas ledning försöker ge ett intryck av att en avskärmning från det ekonomiska utbytet med USA är något otänkbart. Samtidigt förbjuds användning av utlandstillverkade datorer hos alla offentliga institutioner och myndigheter i Kina. Även på andra sätt ser det ut att pågå förberedelser för en

möjlig avstängning, om konflikten skulle trappas upp.

SKAPAR PROBLEM

Redan 2013 hade Kinas ledare Xi Jinping lanserat det projekt som har kommit att symbolisera Kinas nya ambitioner. Det är Belt and Road Initiative (BRI), som ibland kallas för Den Nya Sidenvägen. BRI syftar till att förbinda länderna på hela den eurasiska kontinenten med varandra under kinesisk ledning. Det ska ske genom investeringar i infrastruktur, särskilt järnvägar och vägar, hamnar, flygplatser och strategisk industri såsom i energi- och livsmedelssektorerna. I praktiken innebär det också att berörda länder i olika grad blir beroende av Kina genom att det är Kina som finansierar projekten.

MILITÄR KONKURRENS

Kinas expansionistiska ambitioner har ett starkt militärt inslag. Kina vill till exempel se till att USA inte längre har någon militär närvaro

Kinas expansion utmanar, inte minst väst och därmed också Sverige. Foto: Piotr Piatrouski / Shutterstock.

i västra Stilla havet. Kina hotar vidare med att använda militära medel för att ta Taiwan, om inte befolkningen där låter sig återförenas med Kina på fredlig väg. I Syd kinesiska havet gör Kina anspråk på 80 procent av ytan och bygger nya öar som befästs med radar, luftvärn och missiler för fartygsbekämpning. Öar som har tillhört grannländerna ockuperas, och deras fiskeflottor stängs ute från sina traditionella fiskevatten.

USA fortsätter å sin sida att instruera sina örlogsfartyg och militärflygplan att passera genom de vatten som Kina hävdar vara kinesiska.

RUBBAR BALANSEN

Kina har på kort tid blivit en högteknologisk vapentillverkare. Bland nya vapensystem som presenterats under de senaste åren kan nämnas två nya hangarfartyg som har tagits i bruk och ett tredje som man arbetar på. Vidare har kineserna utvecklat kryssningsmissiler för

sjömålsbekämpning, en ny typ av interkontinental ubåtsbaserad kärnvapenbärande missil, stridsflygplanet J-20 med stealth-egenskaper och en ny stridshelikopter Z-20, de två sistnämnda avsedda för att även kunna användas ombord på hangarfartyg. Dessutom har man presenterat nya landstigningsfartyg, lufttankningsflygplan, vapenbärande överljudsdrönare med stealth-egenskaper och AI-styrda drönarsvärmar samt en "hypersonisk" interkontinental ballistisk missil. Den sägs inte kunna bekämpas med något system hos försvarsmakterna i väst.

Flera av dessa vapensystem har utvecklats i samarbete med Ryssland. Att både Ryssland och Kina nu förfogar över missiler som inte kan bekämpas förändrar kärnvapenbalansen till Västs uppenbara nackdel.

Det var oturligt för Väst att Donald Trump 2019 bestämde sig för att säga upp INF-avtalet med Ryssland

om att avskaffa medel- och kortdistansrobotar. Det ledde till att Rysslands president, Vladimir Putin, nu hotar med att säga upp eller inte förlänga START-avtalet mellan Ryssland och USA om kärnvapenedrustning och – begränsning. Avtalet löper ut 2021, om det inte förlängs. Kina, som varken är anslutet till INF eller START, har för sin del deklarerat att landet inte vill delta i några förhandlingar om kärnvapenavtal. Man vill i stället ha händerna fria att tävla med USA.

SPLITTRA VÄST

Kinas propagandamaskineri har också satt igång storskaliga påverkansoperationer, som har avslöjats i de flesta västländer. De har syftat till att splittra Västs sammanhållning och inre politiska liv samt påvisa de västerländska demokratiernas förfall och allmänna oduglighet jämfört med det överlägsna auktoritära kinesiska samhällsskicket.

Samtidigt väcks misstänksamhet mot kinesiska företag på grund av ett utbrett kinesiskt industrispionage och hacking. Det skapar svårigheter för samarbete på områden som 5G och Artificial Intelligence och har lett till en begynnande uppdelning av världen på alla områden som har beröring med militär teknik.

KAPPRUSTNING OCH EKONOMI

De ekonomiska förutsättningarna inför en kostnadskrävande kapprustning är inte förmånliga för Väst. USA och övriga västländer har en betydligt lägre tillväxt än Kina. Samtidigt har landet börjat brottas med allvarliga ekonomiska problem, såsom minskande produktivitet, kraftigt minskad export, stor skuldsättning och svaga banker. Att Ryssland fortsätter att ha dålig ekonomi kan möjligen vara en tröst.

Trots problemen kommer dock tillväxten att fortsätta att vara betydligt snabbare i Kina än i Väst. Tills vidare får man räkna med att Kinas

makt över andra länder kommer att växa i takt med dess ambition och ekonomiska förmåga och att det gäller att anpassa sig så gott det går. Kinas ambassadör i Stockholm har redan låtit oss förstå att det har blivit dags att sluta kritisera Kina, vilket väckt välförtjänt vrede.

Det kan bara finnas en hegemon, och det ska vara Kina.

FARLIGA IDÉER

För närvarande har USA en nationell militär strategi, som betonar betydelsen av vapenmakt för att möta utmaningarna från Kina och Ryssland.

Om USA ska lyckas beror på om man kommer att ha råd med de kostnader som en sådan politik

kommer att kräva. Det kommer också att bero på om Väst kan hålla ihop inför utmaningen från Kina och Ryssland, samt använda andra medel än vapen för att underbygga sitt globala inflytande. Tyvärr är utsikterna inte goda. Donald Trump säger att han tänker starta ett nytt handelskrig, denna gång mot EU. Den idén låter oerhört farlig.

Ingolf Kiesow är ambassadör.

FAKTA

START-avtalet avser en reducering och begränsning av strategiska offensiva vapen mellan USA och dåvarande Sovjetunionen, senare Ryssland. INF-avtalet avser avskaffandet av medel- och kortdistansrobotar mellan samma länder.

Välkommen att söka bidrag för verksamhet som tjänar till att stärka Sveriges försvar samt fredsbevarande och samhällsstödjande åtgärder.

Berättigade att söka är frivilliga försvarsorganisationer och organisationer som verkar för stöd till samhälle och individer. Ansökningar till Källvikenstiftelsen kan göras under två perioder per år:

1 april – 1 september och 1 oktober – 1 mars.

För ansökningsformulär och mer information, se hemsidan.

Källvikenstiftelsen • Pionjärvägen 6 • 451 34 Uddevalla • info@kallvikenstiftelsen.se • www.kallvikenstiftelsen.se

Utredningen missade en viktig fråga

Våra krigsförbands försörjning kommer att vara helt beroende av ett fungerande civilt försvar.
Foto: Bezav Mahmod / Försvarsmakten.

*Näringslivet kommer att spela en framträdande roll när det nya totalförsvaret byggs upp. Inte lika tydlig har frågan varit om vem som ska finansiera de förberedelser som behöver vidtas redan i fredstid, skriver **Nicklas Haglund** och **Anders Brännström**.*

Ägandeförhållanden i samhället är en av de tydligaste skillnaderna mellan det totalförsvaret som vi hade under det kalla kriget och det som nu ska byggas upp. Det som förr tillhörde den offentliga sektorn ägs nu i hög grad av näringslivet.

Näringslivet kommer därför att spela en framträdande roll när det nya totalförsvaret byggs upp. Inte lika tydlig har frågan varit om vem som ska finansiera de förberedelser som behöver vidtas redan i fredstid. Vi väljer att använda ordet beredskapsförberedelser, det uttryck som lagstiftarna tidigare har använt, även om ordet krigsförberedelser

vore mer relevant. Företrädare för den offentliga sektorn har antytt att näringslivet förväntas finansiera de beredskapsförberedelser som näringslivet behöver göra. Det ständigt konkurrensutsatta näringslivet har å sin sida menat att näringslivet självklart är villigt att ställa upp för det nya totalförsvaret men att staten bör stå för finansieringen av samhällets beredskapsförberedelser. Detta för att inte negativt påverka företagets konkurrenskraft och fortsatta överlevnad. Om näringslivets förmåga försämrats kommer Sveriges sammanlagda förmåga att minska, vilket skulle motverka syftet med

uppbyggandet av ett nytt totalförsvaret.

FÖRBERED I FRED

Vad avses med begreppet beredskapsförberedelser? För att totalförsvaret ska få den krigsavhållande effekt som erfordras och även kunna försvara landet, behöver förberedelser göras redan i fredstid. Försvarsberedningens bedömning i två rapporter att ett väpnat angrepp inte kan uteslutas leder till slutsatsen att det är ont om tid. Vi behöver forcera arbetet!

Inom näringslivet behöver främst en totalförsvarsplanering genomföras

men också infrastrukturella åtgärder och uppbyggnad av materiella resurser, inklusive beredskapslagring av förnödenheter. Därutöver måste man säkerställa personell redundans, anpassa regelverk för krigets krav, utbilda sin personal, genomföra övningar liksom andra åtgärder. Alla dessa åtgärder, som alltså behöver vidtas redan i fredstid, kommer att erfordra omfattande ekonomiska resurser. Frågan kvarstår: Vem ska betala, staten eller näringslivet?

Stora förhoppningar har knutits till utredningen om näringslivets roll inom totalförsvaret, som redovisade sitt slutbetänkande i början av december. Många aktörer inom totalförsvaret har väntat på att utredningen ska kasta ljus över frågan och lämna tydligt beslutsunderlag till statsmakterna så att arbetet med att höja totalförsvarets förmåga kan igångsättas med kraft.

Utredningen har lyft fram några viktiga frågor på ett högst relevant sätt. Det gäller totalförsvarsviktiga företag, Statens Näringslivsråd samt några andra. Dessvärre har utredningen duckat för den viktiga frågan om finansiering av beredskapsförberedelser. I vaga termer talas om finansiering enligt försvarsberedningens rapporter, men slutsatsen är att utredningens förslag inte bedöms ge upphov till några direkta ekonomiska konsekvenser för staten, utöver de sedan tidigare aviserade anslagsökningarna.

Den största bristen med det rådande läget är att (de eviga) diskussionerna om finansiering nu kommer att fortsätta och ta värdefull kraft från igångsättandet av det viktiga konkreta arbetet med att höja förmågan i totalförsvaret.

HUR BÖR DET VARA?

Enligt grundlagarna är en av statens uppgifter att försvara landet mot

angrepp. I den Nationella säkerhetsstrategin fastslår regeringen att "Sveriges frihet, fred och säkerhet ska värnas. Det finns ingen viktigare uppgift för staten än denna". Med detta kommer rätten och skyldigheten för staten att inom ramen för lagstiftningen leda verksamheten, det vill säga att besluta om vilka som vid vilken tidpunkt ska göra vad för att försvara Sverige. Till detta borde också i logikens namn kopplas finansieringen av beredskapsförberedelser. Under det förra totalförsvaret var det staten som finansierade dessa. Varför skulle det inte vara så också nu?

Frågan om finansiering hänger i luften.

Det andra alternativet vore att näringslivet svarar för finansieringen, med motivet att de har de resurser som behövs. Det skulle leda till nya relevanta frågor. Ska de värnpliktiga finansiera sin egen värnpliktsutbildning? Förväntas offentliganställda som arbetar med beredskapsförberedelser genomföra dessa utan lön eller arvoden? Alla torde inse att sådana resonemang leder till orimliga slutsatser.

ROBUSTHETEN HOTAS

Det svenska näringslivet lever i en verklighet av hård konkurrens med andra aktörer på en internationell marknad, det vill säga även med sådana företag som inte ingår i det svenska totalförsvaret. Det är den ordning som vi vill ha för att kunna få prisvärda varor och tjänster. Om näringslivet ska finansiera beredskapsförberedelserna för totalförsvaret kommer den konkurrensen att rubbas, i värsta fall på

ett dramatiskt sätt. De allvarligaste följderna kan bli att företagen antingen flyttar utomlands eller går i konkurs. Den risken bör vi inte ta eftersom robustheten i hela totalförsvaret då skulle försämrast.

Alla företag som artikelförfattarna känner till är beredda och vill gärna ta sitt ansvar när det gäller att bygga det nya totalförsvaret. Staten behöver se till att spelreglerna blir relevanta och tydliga.

Den olyckliga situationen har nu uppstått att frågan om finansiering av beredskapsförberedelserna fortfarande hänger i luften. Risken är att alltför mycket kraft kommer att läggas på att diskutera och spekulera om hur finansieringen ska ske, i stället för att ägna viktig kraft åt att faktiskt bygga totalförsvarsförmåga.

Väpnat angrepp mot Sverige kan enligt försvarsberedningen inte uteslutas, inte bara om 50 eller tio år som under den strategiska timeouten, utan också i närtid. Dialogen mellan näringslivet och dem som behöver varor och tjänster under höjd beredskap och krig borde med andra ord ha varit igångsatt på bred front för länge sedan.

Nu ställs förhoppningarna till politiken. Statsmakterna behöver tidigt ge en indikation om, och senast i försvarsbeslutet 2020, tydligt fastställa att en av statens uppgifter även i fortsättningen kommer att vara att leda försvaret av landet. Med detta kommer också rätten och skyldigheten att finansiera.

Nicklas Haglund är VD för Basalt AB.

Anders Brännström är generalmajor, tidigare arméchef och strategisk rådgivare hos Basalt AB.

Vi behöver lagra förnödenheter och det kostar pengar. Foto: Iakov Filimonov / Shutterstock.

Mellanösterns kriser och Trump

*För aktörskretsen i och kring Mellanöstern handlar det nu om att förhålla sig till den rätt fundamentala bedömningsfrågan: blir det fyra år till med Trump och "America first" (eller "Trump first"), så att det inte lönar sig att försöka vänta ut exit Trump i närtid? Eller vågar man hoppas på – alternativt befara – en ändring?, skriver **Michael Sahlin**.*

I skrivande stund domineras rapporteringen om krisernas och krigens Mellanöstern av Jared Kushners Trump- och Netanyahu-lanserade generalplan för Israel-Palestina. Plötsligt är allt fokus på denna notoriska långbänk bland regionens ständigt sjudande konflikter. Igår var det Libyen, i förrgår Iran/Irak och dessförinnan Syrien, och Jemen. Allt tätare flammar de upp, de olika vulkanerna i denna allt trasigare region, Mellanöstern och Nordafrika (MENA), ofta men inte alltid som resultat av för litet, för mycket eller alltför felaktig amerikansk politik. Och talar man om felaktig så menar man nog en karakteristik av Trump-administrationens säkerhetspolitik i allmänhet och Mellanösternpolitik kanske i synnerhet som impulsstyrd, ryckig, som strategi svårbegriplig (även för den inre egna kretsen) och oförutsägbär.

Ju längre vi kommer in i den amerikanska presidentvalsprocessen desto tydligare förmärks ett påtagligt samband mellan den processen och ett akut skede i Mellanösterns olika krishanteringsarenor. Däri ingår frågan om hur mycket, kanske

irreparabel, skada som en av valkampanj (och riksrätt) hetsad och absorberad Donald Trump kan komma att tillfoga både denna och andra regioners kriser och – mer långsiktigt – amerikansk säkerhetspolitik. Bortsett från det längre perspektivet "four more years", vad kan redan under innevarande år, i valkampanjen, hinna åstadkommas, sådant som låser även ett USA post-Trump?

ETT BEDÖMNINGSDILEMMA

För aktörskretsen i och kring Mellanöstern handlar det nu om att förhålla sig till den rätt fundamentala bedömningsfrågan: blir det fyra år till med Trump och "America first" (eller "Trump first"), så att det inte lönar sig att försöka vänta ut exit Trump i närtid? Eller vågar man hoppas på – alternativt befara – en ändring. Mer än kanske någonsin tidigare när det gäller ett presidentvalsår handlar den speulationsfrågan om överväganden av kritiskt stor vikt. Och så länge den huvudfrågan förblir oviss, vari kommer Trump-amerikansk Mellanösternpolitik att bestå under den förväntat turbulenta valkampanjen? I vad mån är det

säkerhetspolitiskt tillräckligt vägledande att på nytt studera Trump-löftena i den förra valrörelsen, de som i hög grad och i sammanfattning handlade om militärpolitiskt tillbakadragande från regionen? Hur kommer en efter riksrättsrabbaldret revanschlysten Trump att hantera den uppenbara motsättningen mellan å ena sidan nygamla utfästelser om strategiskt tillbakadragande och omprioritering och å andra sidan den faktiska motrörelsen, förstärkningen det senaste året med 15 000 man i regionen, främst till följd av den iransk-amerikanska upptrappningen, och fortsatt militär närvaro i Syrien?

En redan extremt svår uppgift för berörda (inklusive Putin, Erdogan, Rouhani, m fl) att tolka Trump-amerikanska handlingsvägar, mål och medel (d v s strategi) försvåras dramatiskt nu när det handlar om stormig valkampanj med fortsättningsfrågan i potten. Den bedömningsproblematiken berör som vi sett även den transatlantiska länken som redan utsatts för tydliga påfrestningar avseende flertalet viktiga utrikespolitiska frågor, som Iran-

*Blir han omvald? Mer än en statsledning håller andan.
Foto: Evan El-Amin / Shutterstock.*

avtalet (JCPOA) och nu avtals-
utspelet om Israel-Palestina. Hur
EU(ropa) framöver ska kunna,
samlat och enigt, trots Brexit,
hantera de amerikansk-europeiska
motsättningarna i synen på bl a
dessa frågor framstår som oroande
oklart – också eftersom utrikes-
politisk disharmoni lätt spiller över
på och förstärker försvars- och
säkerhetspolitisk osäkerhet, till
belåtenhet för ryska och kinesiska
motparter.

VAD VILL TRUMP I MELLANÖSTERN?

En i nuläget tämligen lamslagen
omvärld, blockerad av tilltagande
globala motsättningar, kan nu
konstatera att situationen i hela
MENA-regionen hamnat i ett, även
i historisk jämförelse, rätt extremt
utsatt läge, med samtidiga brand-
härddar och pyrande konflikter. "A
tall order", även för en framsynt
och klok amerikansk säkerhets-
politik.

Om vi börjar med det i skrivande
stund aktuella fallet med Trump-
Kushner-Netanyahu "fototillfälle"
om Israel-Palestina så rör det sig
om ett i diplomatiska sammanhang
rätt unikt exempel på destabili-

serande ensidighet, till skada för en fungerande internationell rättsordning. Vi får den närmaste tiden med oro avvakta i vilken utsträckning detta utspel utöver interna konsekvenser även får följdverkningar för det pågående lågintensivkriget mellan Netanyahus och/eller Ganz' Israel och de pro-iranska krafterna i Syrien och Libanon.

Sedan har vi Iran/Irak, här hop-skrivna för att erinra om sambandet: att ett redan ömtåligt Irak i samband med USA:s likvidering av Irans de facto nr 2, Suleimani, blivit arena för en konflikt mellan USA och Iran som strax efter det senaste årsskiftet hamnade livsfarligt nära en potentiellt förödande storskalig militär konfrontation. Parterna backade i sista stund tillbaka från avgrundens brant, men konflikten

kan när som helst blossa upp igen. Förutsättningarna för eskalation kvarstår – även om Trump möjligen fantiserar om ett taktiskt genidrag ("a deal") som dragplåster i valkampanjen. Bäva månne i varje

Regionen har flera samtidigt apterade kruttunnor.

fall grannländerna, och särskilt då Irak, tillika arena för fortsättningskriget mot IS. Liksom Syrien. I Syrien handlar det om kritiska lägen både i nordost med de ytterst komplicerade konsekvenserna av bl a den turkiska interventionen, och i Idlib-provinsen med dess

katastrofala humanitära konsekvenser, och så alltså de israelisk-iranska mellanhavandena.

Lägg därtill krisen i Libyen och krisutvecklingen i östra Medelhavet, och så Jemen (!), och tanken svindlar över alla de krig och krigsriser som nu präglar regionen. Den svindlar också vid beaktande av de ytterligare risker som tillförs av en potentiellt destruktiv amerikansk valkampanj med osäker men oroande utgång. Regionen har flera samtidigt apterade kruttunnor, lätta att antända för den som är lättsinnig i användandet av tändstickor. Klokt amerikanskt ledarskap vore osedvanligt behövligt.

Michael Sahlin är ambassadör, fil dr och tidigare statssekreterare.

Mellanöstern karakteriseras av en lika oförutsägbart som oroande utveckling. Illustration: Pyty / Shutterstock.

Det glesa slagfältet och försvaret av Sverige

En lösning måste, åtminstone delvis, sökas i en annan riktning än enbart med fler manöverförband. Såväl territoriella förband, som långräckviddig eld med målspaning, och lufterörliga enheter i kombination med attackhelikoptrar och med markunderstöd från flyg, skulle kunna vara element i en sådan lösning, skriver Robert Dalsjö.

Ett storskaligt konventionellt krig i dagens Europa skulle troligen se mycket annorlunda ut än den kollision mellan pansararméer som vi föreställde oss under det kalla kriget eller såg under Gulfkriget 1991. Detta beror på mycket mindre styrketätheter samt mycket längre räckvidder för vapen och sensorer.

Vad gäller styrketätheten så stod på Centralfronten i Tyskland under det kalla kriget 20-30 divisioner upp-
radade sida vid sida, och på östsidan dessutom i flera led. I Sverige hade vi vid denna tid ungefär 30 brigader i armén efter mobilisering.

STARK REDUKTION

Trettio år senare skulle vid ett krig mellan Ryssland och Nato ungefär lika många förband kunna ställas mot varandra, men det skulle nu röra sig om bataljoner på kanske 800-1000 man i stället för divisioner

om 10000-15000 man eller mer. Den svenska armén har i dagsläget cirka fyra användbara manöverbataljoner och siktar på att nå åtta.

Detta leder till styrketätheter som är en tiondel eller mindre av vad som var fallet på Centralfronten eller vad vi räknade med i Sverige under det kalla kriget. Det kommer att vara stora eller mycket stora luckor mellan brigaderna eller bataljonerna. Ett sammanhängande linje- eller områdesförsvar är inte längre möjligt. Därför finns det anledning att tala om det glesa slagfältet eller *the low density battlefield*.

Vad gäller räckvidder för vapen och sensorer så har dessa mångdubblats sedan 1980-talet. Precisionsvapen, även med lång räckvidd, är relativt billiga standardprodukter. Sensorer och Unmanned Aerial Vehicles (UAV):er som kan se in på djupet

av fiendens område är vardagsvara i många arméer.

EXTREM MANÖVERSTRID

Kombinationen av låga styrketätheter och de förbättrade möjligheterna till målspaning och bekämpning på djupet kan ge upphov till en ny, eller nygammal, militär dynamik, där angriparen kan utnyttja luckorna mellan försvararens förband till att åstadkomma snabba framryckningar på djupet av försvararens område. Även smärre sådana inbrytningar på djupet kan göra mycket stor skada genom att ta initiativet, riva upp försvararens försörjningslinjer, ta nyckelterräng, och skapa förvirring och missmod hos de försvarande styrkorna. Därtill frestas försvararen att använda sina fåtaliga förband för att parera dessa angrepp på djupet. Sådana djupa angrepp skulle kunna under-

Luftörslighet blir en nyckelförmåga på det glesa stridsfältet. Foto: Melina Westerberg / Försvarsmakten.

stödjas med hjälp av flyg, långräckviddig indirekt eld, flygande sensorer och luftörsliga styrkor.

Det skulle då kunna bli en extrem manöverstrid, en ny variant av det tyska blixtkriget 1939-1941 där psykologiska/kognitiva faktorer och geografi skulle spela en lika stor roll som styrketal. Snabba framryckningar skulle kunna följas av renconterstrid (strid mellan två styrkor under förflyttning) och av lika snabba reträtter för det fall att man möter starkt motstånd, litet som klassisk kavalleristrid eller striderna i Nordafrika 1940-1942. Eftersom förbanden är små skulle uthålligheten vara mycket låg om man inte kan "leva av landet", vilket kan vara möjligt så länge förbrukningen av ammunition är måttlig.

Notabelt är att de genomgripande reformer som genomförts i den ryska armén sedan kriget mot Georgien i mycket har syftat till att skapa mindre enheter (brigader och bataljonsstridsgrupper) som är bättre lämpade att uppträda rörligt på ett gles slagfält än de gamla och tungfotade divisionerna.

Sverige är militärt glesbefolkat.

DET GLESA FÖRSVARET AV SVERIGE

Om vi vid ett angrepp skulle disponera fyra fungerande manöverbataljoner (plus fyra till på papperet)

för att försvara Europas till ytan femte största land så är det glesa slagfältet inte ett hypotetiskt problem utan en realitet. Den uppenbara luckan Gotland har hjälpligt täckts upp med en liten stridsgrupp, men ännu finns inga förband, utom hemvärn, mellan Kungsängen och Boden. Nästan alla andra delar av landet är vad man skulle kunna kalla militär glesbygd. Därtill kommer att basering och förrädsställning av förbanden skett helt på fredstida grunder, utan operativa hänsyn, med kanonerna i Boden, luftvärnet i Halmstad, o s v.

En angräpare skulle kunna skära av Sverige på mitten, och även blockera USA/Nato från att använda rutten Trondheim – Sundsvall/Gävle, genom att besätta flygplatsen i Östersund och hamnen eller flyg-

platsen i Sundsvall och sedan landa in eller landsätta två-tre bataljonsstridsgrupper. Liknande effekter skulle troligen uppstå om en angripare luftlandsatte eller landsatte en till två bataljonsstridsgrupper någonstans i Mellansverige. Innan vi hunnit samla hop en styrka och fått den på plats skulle fienden ha lämnat platsen och gett sig ut på härnadståg mot oskyddade mål bakom våra linjer. Bildligt talat skulle angriparen då ha släppt ner ett ilsket bi innanför skjortan på oss, inte ett livsfarligt hot men nära nog tvingande i termer av vår uppmärksamhet och våra omedelbara åtgärder. Den svenska militära glesheten kan också utnyttjas av en angripare genom att gå direkt på de objekt eller områden han vill kontrollera eller förvägra oss använd-

ningen av, exempelvis Göteborgs hamn eller flygets basområden i Götaland.

Den kombination av handlingsförlamning och nära nog panik som kan utlösas i den militära eller politiska ledningen av att ha fienden i ryggen är välkänd från militärhistorien, t ex Frankrike 1940. Guderians pansarkil som nådde Engelska kanalen i slutet av maj 1940 var bitvis mycket tunn och sårbar, men den hade uppnått en psykologisk och operativ dominans över fienden som förlamade briter och fransmän.

FINNS DET EN LÖSNING?

Problemet skulle inte förändras i grunden om vi också i verkligheten lyckades genomföra den redan beslutade styrkestrukturen om

åtta manöverbataljoner. Även med en ytterligare dubblering till 16 bataljoner eller fyra brigader skulle Sverige vara militärt glesbefolkat. Detta pekar på att en lösning, åtminstone delvis, måste sökas i en annan riktning än enbart med fler manöverförband. Såväl territoriella förband, som långräckviddig eld med målspaning, och lufrörliga enheter i kombination med attackhelikoptrar och markunderstöd från flyg, skulle kunna vara element i en sådan lösning.

Jag vill understryka att tänkande och diskussion om hur det glesa slagfältets problem och möjligheter bäst kan hanteras befinner sig på ett tidigt stadium, varför det vore oklokt att redan nu låsa sig för en eller annan lösning. Innan det kan göras behövs mycket mer tänkande, diskussion, spel och helst också fältförsök. Samtidigt finns problemet som behöver hanteras här och nu, inte i en fjärran framtid, så det brådskar att komma igång. I en artikel i Kungl Krigsvetenskapsakademiens Tidskrift¹ har jag skisserat några tankar om detta med sikte på att få i gång en debatt, och glädjande nog har diskussionen börjat ta fart på akademiens blogg. Läs inläggen, tänk på problemet och på uppslag till lösningar, skriv ned tankarna och skicka in till redaktören!

Robert Dalsjö är forskningsledare och Fil dr.

Stridsflygsystemet är en viktig komponent för förmågan att kunna leverera eld på stora avstånd. Foto: Hampus Hagstedt / Försvarsmakten.

¹ Robert Dalsjö, "Det glesa slagfältet och försvaret av Sverige", Kungl Krigsvetenskapsakademiens Handlingar och Tidskrift, 3/2019.

Norge jakter på to prosent-målet

*En ting er at man er urolig over utviklingen, noe annet er å følge opp de spenstige ambisjonene med penger i kommende budsjetter, skriver **Dag Tangen Olsen**.*

I oktober 2019 la Norges forsvarssjef, admiral Haakon Bruun-Hanssen, fram sitt fagmilitære råd, en trykksak på 80 sider med fine bilder og god layout, som har satt dagsordenen for den politiske debatten. Rådet er en tung «anbefaling», men det viktig å understreke at det ikke er bindende for regjeringen.

Dokumentet gjelder for perioden 2021–28, men i praksis er det de første fire årene som er mest bindende. I slutten av mars vil regjeringen legge fram for Stortinget sitt forslag til ny langtidsplan for forsvaret for perioden 2021–24. Etter litt politiske tautrekking, er det tradisjon for at et bredt politisk flertall, vedtar en ny langtidsplan. Men her er det regjeringen som sitter med kortene.

RESSURSDREVET

De militærfaglige rådene har siden 90-tallet vært «ressursdrevet», det vil si at regjeringen har gitt forsvarssjefen et mandat med en klar økonomisk ramme, så har det vært forsvarssjefens oppgave å legge fram et «militært» svar.

Denne gangen er det annerledes. Nå har regjeringen sagt klart fra at forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssen skal ta utgangspunkt i den sikkerhetspolitiske situasjonen, og det heter i mandatet fra regjeringen:

«Norge må ta større ansvar for egen sikkerhet og bidra mer til alliansen», men det ligger også et ressursmål innbakt i mandatet: «Regjeringens mål er at neste langtidsplan skal legge til rette for en norsk tilnærming til NATOs 2 prosent-mål». (Etter drøfting med Brussel og en revisjon ligger forsvarsbudsjettets andel av BNP nå på 1,8 prosent.) Men uansett: Regjeringen har gitt forsvarssjefen mandat til å ruste opp.

SIKKERHETSPOLITISK ANALYSE

Forsvarssjefen legger til grunn for sin anbefaling en sikkerhetspolitisk analyse som følger velkjente spor, der Russland står i fokus. Selv om Russland også gjennomsyret forsvarssjefens trusselvurdering i 2015 (lagt fram ett år etter okkupasjonen av Krim), ble det den gangen understreket at vår store nabo *ikke* representerte en direkte trussel mot Norge. Fire år senere skriver forsvarssjefen at Russland er en «direkte og alvorlig trussel mot norsk og alliert sikkerhet».

Hvorfor denne skjerpete holdningen? Her nevnes en rekke forhold: cyberkrigføring, russiske påvirkningsoperasjoner, GPS-jamming i Finnmark, markeringer som simulerte flyangrep mot infrastruktur, og utplassering av missiler nær den norske grensen, samt storstilte marineøvelser rett utenfor Norge.

Helt sentralt i trusselvurderingen står likevel de stillegående russiske ubåtene med langtrekkende missiler: «Undervannsaktiviteten er en direkte og alvorlig trussel mot norsk og alliert sikkerhet». Det er de amerikanske forsterkningene på skip til Europa i en krise som man her har i tankene.

Det understrekes også at USAs ressurser ikke er ubegrensede, og her dukker Kina indirekte opp som en fremtidig trussel, og det heter: «Dersom USA fortsetter å rette flere av sine ressurser mot Stillehavet, må Europa og Norge ta større ansvar for egen sikkerhet. Dette vil kreve styrking av Forsvaret».

NY STRUKTUR

På bakgrunn av denne trusselvurderingen foreslår forsvarssjefen en betydelig oppbygging (se illustrasjon). Antall ansatte – det vil si offiserer, spesialistbefal, grenaderer og sivilt ansatte – skal økes fra ca. 15 500 til 24 000. Antall vernepliktige – inne til tjeneste – økes fra dagens ca 9 000 til 15 800.

Luftforsvaret. Antall 52 F-35 kampfly ligger fast, men den samlede helikopterparken økes fra 58 til 84 enheter fordelt på Hær og Sjøforsvar. Dessuten satses det på å styrke luftvernet.

Hæren består i dag av seks, ikke fullt oppsatte, manøverbataljoner. Men

skal i fremtiden bestå at 11 potente, fullt oppsatte manøverbataljoner, og antall kampstøttebataljoner artilleri, ingeniør- og logistikkbataljoner skal økes fra 8 til 16.

Hæren i Norge er i dag konsentrert til Brigade Nord i Indre Troms. Men forsvarssjefen understreker at ulike trusler og angrep kan finne sted i hele Norge. Derfor ønsker han flere mobile, lette bataljoner støttet av helikoptre og fly, stasjonert andre steder i Norge, slik at militære styrker kan settes raskt inn i hele landet. Han vil derfor i tillegg til Brigade Nord også ha en lettere oppsatt brigade i Sør-Norge. I tillegg skal en bataljon stå klar, øremerket for NATO og delta i operasjoner i utlandet.

Sjøforsvaret, som etter tapet av KNM «Helge Ingstad» har fire fregatter (5 200 tonn), skal øke til åtte fregatter, i tillegg til en ny ubåt og to nye mineryddersystemer. Det legges altså opp til at Norge skal få en havgående marine. Dette er noe nytt. Det normale siden annen verdenskrig har vært at Royal Navy og US Navy tok seg av Nord-Atlanteren, mens Den norske marine med sin spesielle kompetanse, opererte med mindre fartøy og ubåter langs den kompliserte norskekysten.

Forsvarssjefen har delt sine forslag i fire alternativer – A, B C og D – som bygger på hverandre. Han understreker at det er bare det høyeste

alternativ A som har tilstrekkelig «kampkraft til å motstå tvangsdiplomati og avskrekke en potensiell motstander fra maktbruk». Det anbefalte forslaget vil bety at forsvarsbudsjettet økes fra 59 milliarder norske kroner til 86 milliarder i 2028. Mange mener det vil bli politisk krevende.

UTFORDRINGER I NORD

Det forsvarspolitiske slagordet er «Norge er NATO i nord». Det betyr at Forsvaret må være tydelig til stede i Nordområdene, understreker forsvarssjefen.

At amerikanske maritime overvåkningsfly i en periode i fjor høst opererte fra flybasen på Andøya (lengst i nord) på jakt etter russiske ubåter, er noe alle de politiske partiene på Stortinget har fått med seg. Dette var en illustrasjon på det forsvarssjefen advarer mot. Hvis ikke Norge er til stede i nord, vil USA komme inn og gjøre jobben, og da risikerer vi en stormaktsrivalisering utenfor vår egen stuedør i nord.

Dette budskapet har gått hjem hos alle partier på Stortinget – inkludert Sosialistisk Venstreparti. Men én ting er at man er urolig over utviklingen, noe annet er å følge opp de spenstige ambisjonene med penger i kommende budsjetter.

De to store opposisjonspartiene, Arbeiderpartiet og Senterpartiet, som ifølge meningsmålingene ligger an til å overta regeringsmakten i 2021, har signalisert, noe uforpliktende, at de vil satse mer på Forsvaret. Når det gjelder toprosentmålet, har Senterpartiets talsperson i forsvarssaker, Liv Signe Navarsete, gitt klart uttrykk for at «presset fra USA er ganske merkbart».

USAs ambassadør til Norge, tidligere kontreadmiral i den amerikanske marine, Kenneth Braithwaite, som nylig ble utpekt av president Donald Trump til ny marineminister, har overfor norske politikere ikke lagt skjul på at Norge må bruke mer på Forsvaret. For ambassadør Braithwaite og folkene i Pentagon er det vanskelig å forstå hvorfor ikke rike Norge, med et stadig økende oljefond, som nå er på 10 000 milliarder kroner, ikke kan bevilge mer til Forsvaret.

Dag Tangen Olsen *er redaktør for Norges Forsvar.*

Svenske og norske forsvarssjefene.
Foto: Olav Standal Tangen.

RBS 23 anländer till Gotland. Foto: Tomas Ängshammar / Försvarsmakten.

Förstärkt luftvärn

*Två luftvärnssystem som legat i malpåse har nyligen återtagits som viktiga delar i Försvarsmaktens fortsatta tillväxt. Det första är robotsystem 90 som nygammalt luftvärn till våra brigader och nu senast är det robot-system 23 BAMSE som förstärkning till P 18 på Gotland, skriver **Michael Reberg**.*

Robotsystem (RBS) 23 började utvecklas 1993, främst mot kryssningsrobotar, och blev klart 2003. Själva roboten är en vidareutveckling från RBS 70, som försetts med en kraftig startmotor för att med en topphastighet på ca 1000 m/s få en räckvidd ut till 15-20 kilometer. Systemet kan samtidigt hålla två robotar i luften, vilka styrs radio-frekvent istället för med laserled-stråle som RBS 70.

Försvarsmakten utbildade värn-pliktiga på RBS 23 vid Luftvärns-

regementet (Lv 6) 2008. Dock kom inte systemet att ingå i insats-organisation utan användes en tid som s k demonstrator. Systemet har därefter varit förrådsställt, men sedan en tid tillbaka har dess olika delfunktioner uppgraderats av tillverkaren SAAB. Detta skedde efter att Försvarsmakten tillsammans med FMV analyserat vilka möjligheter som fanns för att snabbt med redan befintliga system öka försvarsförmågan. I början av juli anlände RBS 23 som en välbehövlig

förstärkning till stridsgruppen vid P 18 på Gotland som tidigare endast disponerat luftvärnskanonvagnar.

Ön är militärstrategiskt viktig genom sin geografiska placering. Innehavet av Gotland innebär väsentliga militära fördelar avseende skydd och kontroll av sjöfart, luftkontroll över Östersjön liksom möjligheten att basera militära förband och förmågor. Att bibehålla en stabil säkerhetssituation på och runt Gotland är viktigt för alla länder i Östersjöregionen, där Sverige har

en given och stor roll. Åtgärden att basera RBS 23 på Gotland är en snabb lösning för att "här och nu" kunna möta en ökad hotbild. Den ersätter dock inte behovet av framtida nya luftvärnssystem, utan fyller enbart ett initialt behov av luftvärnsförmåga. Det var det budskap som ÖB Micael Bydén gav i en intervju på Försvarsmaktens webbplats 2019-07-01.

ROBOTSYSTEM 90

RBS 90 ingick tidigare, med ett kompani om sex eldenheter, i var och en av våra numera avvecklade tio fördelningsluftvärnsbataljoner 70/90. Turligt nog räddades delar av RBS 90 undan från den huvudlösa förstörelsen av försvarsmateriel under början av 2000-talet och kommer nu mycket väl till pass som nygammalt luftvärn tillsammans med RBS 70 i våra armébrigader. Systemet skjuter samma laserledstrålestyrda robotar som RBS 70 men har plats för två på lavetten. Räckvidden är ca 7 km. Skytten sitter i en bandvagn och följer målet via antingen en visuell tv-kamera i dagsljus eller en värmekamera (TIR) för alla ljusförhållanden. Varje eldenhet har också en egen

lokalspaningsradar Ps-91 med 20 km instrumenterat mätavstånd.

"Ungefär nio dagar tog det oss att snabbutbilda på RBS 90, efter att vi identifierat anställd personal som gjort sin grundutbildning på detta system under värnplikten och annan personal som utbildats på detta. Knappt två veckors repetitionsutbildning räckte alltså för att vi skulle kunna genomföra provskjutningar med utmärkt resultat", säger major Nicholas Madison, Lv 6, som är projektledare för brigadluftvärn.

Systemen fyller ett initialt behov av luftvärnsförmåga.

"Detta är ett bra system. Prestanda håller mot många av dagens flygplan och framför allt är det ett viktigt komplement till de luftvärnskanonvagnar

(Lvkv) som i dag finns inom de mekaniserade bataljonerna. Lvkv hanterar helikoptrar och lågt flygande, långsamma flygplan bra, men RBS 90 hanterar snabbare hot på längre avstånd och högre höjd," säger Madison.

Regementschefen är mycket glad över de lyckade provskjutningarna och att man nu snabbt kan göra något för att öka förmågan vid brigaderna.

"Vi plockar fram de sparade robot 70- och 90-systemen ur våra förråd, som en interimslösning till dess att vi skaffar nyare system. Vi gör vad vi kan här och nu, med det vi har", förklarar chefen för Luftvärnsregementet, överste Anders Svensson på Försvarsmaktens webbplats.

Michael Reberg är överstelöjtnant och tjänstgör vid Försvarshögskolan.

Luftvärnsrobotsystem 98 ersätter robot 70. Foto: Jimmy Croona / Försvarsmakten.

Kadett på Militärhögskolan Karlberg

*Utöver prövande övningsmoment finns andra delar som kadetterna ser fram emot. En av dessa är den verksamhetsförlagda utbildningen, som är en del i programmet. Den påbörjas termin fyra då kadetterna åker till olika delar av landet och genomgår specificerad utbildning inför sin kommande befattning, skriver **Karl Andersson** och **Linnea Cadier**.*

Centralt placerad i Stockholm finner vi Militärhögskolan Karlberg, där samtliga taktiska officerare i Försvarsmakten studerar. I skrivande stund pågår 226:e och 227:e kursen och dessutom finns elever ur SOFU (Särskild officersutbildning) på skolan. Man bor, studerar och umgås på området. Det är en skola med starka rötter och traditioner, men som också står inför stora förändringar.

227:e kursen, som är den senast inryckta, är även den största sedan officersprogrammet blev en högskoleutbildning 2008. Med en framtid som handlar om tillväxt är det givetvis inte bara värnpliktskullar som behöver växa, utan även tillskottet av officerare. Det märks både på lokaler och allmän logistik att det är litet ansträngt. Just nu bor många i tillfälliga boenden innan de nya studentbostäderna förhoppningsvis blir klara till hösten. Och fler projekt är på gång! Matsalen ska renoveras för att ge mer plats, det planeras för mer studentbostäder och helt

nya byggnader ska byggas på området för att möta det växande behovet som Försvarsmakten står inför. Utbildningen är en blandning av praktiska moment, prövande övningar och teoretiska kurser inom ämnen som taktik, ledarskap och militärteknik. Dessutom ingår deltagande i övning Ihärdighet.

PRÖVANDE UTBILDNING

Ihärdighet var en övning som genomfördes under hösten och innebar att kadetterna agerade i olika befattningar under olika situationer där taktik och ledarskap skulle tillämpas. Det kunde handla om att leda sin grupp eller pluton i strid samt hur man löser uppgifter under påfrestande och oförutsedda förhållanden. Övningen sträckte sig över fem dagar ute i skogen och innebar även dilemman för kadetterna när det inte fanns en högre chef att rådsöka med, vilket var mycket lärorikt. Men studierna har bara börjat och det finns mycket kvar att uppleva, så vad tänker kadetterna själva? Vi frågade några!

”Jag ser fram emot att sätta de kunskaper vi lär oss här på prov som i de praktiska övningar vi hade under Ihärdighet men också under kommande övning Segervisshet”, säger Marcus Blomberg som läser första året. De två stora övningarna är döpta efter Militärhögskolans motto. Medan Ihärdighet genomfördes redan under termin ett för kadetterna, sker övning Segervisshet, som lägger fokus på självkännedom, sent på termin två.

”Jag tycker det är spännande att testa mina gränser ännu mer”, säger Gabriel Gillow, som också ingår i 227:e kursen. Många känner både nyfikenhet och nervositet inför denna hemliga övning. Kadetterna går i ovisshet över vad de kommer att utsättas för, men övningen fyller syftet att pressa mentala gränser och vidga perspektiven om sig själv och andra. Många försvarsmaktsövningar baseras på att utsätta individer för jobbiga situationer och detta är inget undantag. Tidigare år har Segervisshet bland annat bestått

Från övning Ihärdighet. Foto: Försvarsmakten.

av unika uppgifter på höga höjder, i mörka, varma och trånga rum samt djupt nere under vattenytan. Ibland handlar det om mycket stor tidspress eller i situationer där rädslan sätter igång stressreaktioner.

Jag tycker det är spännande att testa mina gränser ännu mer.

Utöver provande övningsmoment är det andra delar som kadetterna verkligen ser fram emot. En av dessa är den verksamhetsförlagda utbildningen, som är en del i programmet. Den påbörjas termin fyra då kadetterna åker till olika delar av landet och genomgår specifierad utbildning inför sin kommande befattning. Man kan exempelvis utbildas till att tjänstgöra i tekniska roller, i en logistikfunktion eller med fokus på luft-, sjö-, eller markstrid. Variationerna är många. När kadetterna sedan återvänder till Karlberg väntar metodkurser och uppsatsskrivande för de flesta. Här erbjuds

även vissa kadetter möjligheten att göra en termin utomlands vid olika partneruniversitet runt om i Europa.

STARKA TRADITIONER

Dock är inte allt på Karlberg självinsikt, utmaningar och ledarskap. Traditionerna vårdas och sträcker sig långt tillbaka i tiden. Under de första veckorna efter att de nya kadetterna ryckt in genomförs vikingablottet, som är en fiktiv batalj i gammal tappning, där första- och andraårskadetter möts. Skolans mäss håller öppet regelbundet och de olika vapenslagen anordnar sina sittningar, där det ibland finns möjlighet för de civila studenterna på Försvarshögskolan att delta.

Traditionerna är viktiga för kadetterna, "Det är ett arv att vara kadett", säger Marcus. I skrivande stund ligger vinterbalen närmast. Den sker för kadetterna under termin två och pågår i hela tre dagar. Kadetter från Karlberg och andra nationer, hedersgäster och civila inleder balen den första dagen med ett cocktail-party. Med mingel och trevlig stämning på mässen knyts band och stämningen höjs inför dag två, då själva balen äger rum. Balen hålls på slottet och

består av allt från en tre-rätters middag till tal och dans. På söndagen avrundas den underbara traditionen med brunch och andakt i slottets eget kapell.

TIDEN EFTER STUDIERNÄ

När kadetterna är klara med sin utbildning börjar de sina respektive befattningar ute på sina förband. I de flesta fall börjar fänriken som instruktör för värnpliktiga vid en pluton. Därefter följer en plutonchefsroll och karriären tar sin början. För samtliga är tiden på skolan en förenande faktor, som medför att man fått vänner för livet. Tiden som kadett på Karlberg är helt unik. Ena dagen bedrivs verksamhet i tydlig försvarsmaktsanda och den andra innebär mässdräkt och vita handskar. Det är den tid i sitt liv som en kadett inte kommer att glömma, inte ens långt efter sin studietid på Thess Whita lustslott.

Karl Andersson, genomgår Särskild officersutbildning vid Militärhögskolan Karlberg.

Linnea Cadier, tillhör den 227:e kursen vid Militärhögskolan Karlberg.

Reflektioner en grå januaridag

Så är Folk och Försvars rikskonferens 2020 genomförd, med intressanta föredrag och dialoger. Det var positivt att notera att utrikesministern och försvarsministern talade samma språk om behovet av ett stärkt svenskt försvar. Försvarsministern uttryckte klart att vi måste fördjupa och förstärka det internationella samarbetet, där samarbetet med Finland blev särskilt betonat.

Försvarsministern var mycket tydlig i sitt tal: Rättsstatens principer utmanas i allt större utsträckning och vi ser allt fler försök till att underminera och förvirra och påverka. Peter Hultqvist förklarade också att antalet soldater som ska utbildas årligen ska öka till 8000 år 2025 och att armén liksom marinen måste utvecklas. Behovet av ett stärkt försvar av Göteborgs hamn, som är viktig för flera nordiska länder, nämndes: Vi har varit mycket duktiga på att dra ner, nu är det tid för uppbyggnad. "Förmågan att möta ett väpnat angrepp måste vara dimensionerande".

Utmaningarna och hoten mot vårt samhälle är många. Vissa är av traditionell militär karaktär, andra inte. "Soldater" kan idag sitta på ett kontor i främmande land och genom cyberangrepp skapa kaos i vårt samhälle. Andra är i form av inhemsk brottlighet som skadar vårt samhälle och om just det talade rikspolischefen Anders Thornberg. Hans största oro var att se många barn mellan 8 och 14 år välja brottets väg. Här behövs många insatser för att motverka utvecklingen.

Sammantaget var det en ganska mörk bild som presenterades. Ska framtida unga studenter kunna sjunga "Den ljusnande framtid är vår", krävs väldigt mycket arbete av dagens vuxna.

Jag fick tillfälle att presentera min utredning "Näringslivets roll i totalförsvaret" och ska kort sammanfatta de viktigaste punkterna i mitt betänkande.

– Vi föreslår en modell för totalförsvarsviktiga företag, som bygger på att myndigheter ska identifiera företag som bedriver sådan verksamhet. Totalförsvarsviktiga företag kommer att återfinnas inom ett flertal områden. Företagen kan variera i storlek, vara verksamma i hela eller delar av landet och kan ha olika ägarförhållanden. Att vara ett totalförsvarsviktigt företag innebär att företaget ska tillgodose totalförsvarets kritiska behov i händelse av höjd beredskap och ytterst i krig.

– Personalförsörjning av civilt försvar. Viktiga frågor att belysa i arbetet är hur stort behovet är, vilka verktyg som ska användas för att säkerställa behovet av personal samt eventuella förmåner. Personalförsörjningen för det civila försvaret är en komplex fråga, såväl i fred som vid höjd beredskap.

– Vi föreslår inrättandet av ett Näringslivsråd på den nationella nivån, som ska benämnas Totalförsvarets näringslivsråd och ledas av ett statsråd. Vi föreslår vidare att länsstyrelsernas regionala råd för krisberedskap och skydd mot olyckor även bör avse totalförsvaret.

– Slutligen föreslår vi att bolag med statligt ägande ska beakta totalförsvarets behov. Inget bolag med statligt ägande har idag något samhällsuppdrag kopplat till totalförsvaret. Utredningen konstaterar samtidigt att flera bolag med statligt ägande har stor betydelse för totalförsvaret. Mot bakgrund av den återupptagna totalförsvarsplaneringen, anser utredningen att bolagen bör agera föredömligt inom området totalförsvaret.

Om detta kunde jag berätta. Mycket arbete krävs för att bygga detta system.

Elisabeth Nilsson är ordförande i Allmänna Försvarsföreningen och tidigare bl a landshövding i Östergötland.

Foto: Johan Olsson.

ÅRSSTÄMMA

Allmänna Försvarsföreningens
årsstämma äger rum den
5 maj 2020 kl 13.00 i Sigtuna.
Dagordning kommer att läggas
ut på vår hemsida (www.aff.a.se).
Övriga stämmohandlingar
utsänds till AFF länsavdelningar.

Styrelsen

Foto: John-Mark Smith / Pexels.

Stöd AFF - Bli medlem nu!

För 300 kronor/år får du fyra nummer av
Vårt Försvar och kallelser till föreningens aktiviteter
(t o m 25 år är medlemsavgiften 100:-).

Inbetalning sker till plusgiro 12711-8
alt bankgiro 482-8885 eller Swish 1234656641.

Ange:

Namn

Adress

Telefon

E-postadress

Ålder

**Mer information finns
på föreningens hemsida**

www.aff.a.se

aff
FÖR FRED, FRIHET, FRAMTID

Allmänna Försvarsföreningen, aff, är en ideell förening
som har genomfört verksamhet och publicerat denna tidskrift
sedan 1890!

aff är fristående från myndigheter och politiska partier och
föreningens ändamål är att aktivt delta i den säkerhets-
och försvarspolitiska debatten genom föredrag, diskussioner
och seminarier i syfte att främja Sveriges förmåga att möta
såväl militära som andra former av samhällshot.

Sverige är värt att försvara

